

## ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 7ης Δεκεμβρίου 2011

σχετικά με τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις που καταβλήθηκαν από τον Οργανισμό Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛ.Γ.Α.) κατά τα έτη 2008 και 2009

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2011) 7260]

(Το κείμενο στην ελληνική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2012/157/ΕΕ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 108 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

Έχοντας υπόψη τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο της Συνθήκης <sup>(1)</sup>,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

## I. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- (1) Μετά τις πληροφορίες που περιήλθαν σε γνώση της Επιτροπής μέσω του Τύπου σχετικά με αντισταθμιστικές πληρωμές ύψους 425 εκατ. ευρώ που προβλεπόταν να καταβληθούν από τον Οργανισμό Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (εφεξής ΕΛ.Γ.Α.) μετά από διαμαρτυρίες μεγάλου αριθμού παραγωγών γεωργικών προϊόντων στην Ελλάδα τον Ιανουάριο του 2009 λόγω των ζημιών που υπέστησαν στο εισόδημά τους κατά τη διάρκεια του έτους 2008 εξαιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών, πραγματοποιήθηκε στις 4 Φεβρουαρίου 2009 διμερής συνάντηση με τις ελληνικές αρχές. Μετά τη συνάντηση αυτή, η Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση διαβίβασε πληροφορίες σχετικά με το εν λόγω μέτρο με επιστολή της 9ης Φεβρουαρίου 2009.
- (2) Με επιστολή της με ημερομηνία 23 Φεβρουαρίου 2009, η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες. Με επιστολή τους με ημερομηνία 20 Μαρτίου 2009, οι ελληνικές αρχές απάντησαν στην Επιτροπή ότι για τις εν λόγω αντισταθμιστικές πληρωμές ο ΕΛ.Γ.Α. είχε συνάψει δάνειο ύψους 425 εκατ. ευρώ καθώς και ένα ακόμη δάνειο ύψους 444 εκατ. ευρώ, μεγάλο μέρος του οποίου είχε ως στόχο την καταβολή αποζημιώσεων κατά τη διάρκεια του έτους 2008 για ζημιές στη φυτική παραγωγή και το ζωικό κεφάλαιο, οι οποίες προκλήθηκαν επίσης από αίτια που καλύπτονται από τον ΕΛ.Γ.Α.
- (3) Η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες με επιστολή της 4ης Μαΐου 2009. Οι ελληνικές αρχές απάντησαν με επιστολή με ημερομηνία 16 Ιουνίου 2009. Με επιστολή με ημερομηνία 13 Ιουλίου 2009, η Επιτροπή ενημέρωσε τις

ελληνικές αρχές ότι το μέτρο των αποζημιώσεων ύψους 425 εκατ. ευρώ για το έτος 2009 είχε καταχωρηθεί ως καταγγελία αριθ. CP 196/2009 και ότι το μέτρο των αποζημιώσεων ύψους 444 εκατ. ευρώ που καταβλήθηκαν το 2008 είχε θεωρηθεί, ως προς το τμήμα που αφορούσε τις αποζημιώσεις για ζημιές που προκλήθηκαν από αίτια που καλύπτονται από τον ΕΛ.Γ.Α., ως παράνομη ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 1 στοιχείο στ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 (\*) της συνθήκης ΕΚ <sup>(2)</sup> και είχε καταχωρηθεί με αριθμό NN 39/09.

- (4) Μετά την επιστολή απάντησης που απέστειλαν οι ελληνικές αρχές με ημερομηνία 18 Αυγούστου 2009, η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες με επιστολή της 14ης Σεπτεμβρίου 2009. Με την ανωτέρω επιστολή η Επιτροπή ενημέρωνε επίσης τις ελληνικές αρχές ότι, βάσει των πληροφοριών που είχαν παρασχεθεί από αυτές σύμφωνα με τις οποίες οι αποζημιώσεις ύψους 425 εκατ. ευρώ για το έτος 2009 είχαν καταβληθεί στους δικαιούχους γεωργούς, οι εν λόγω αποζημιώσεις είχαν καταχωρηθεί επίσης ως παράνομη ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 1 στοιχείο στ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999, επίσης με αριθμό NN 39/09.
- (5) Η απόφαση της Επιτροπής να κινήσει τη διαδικασία δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 20 Μαρτίου 2010 <sup>(3)</sup>. Η Επιτροπή κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τα εν λόγω μέτρα. Η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις εκ μέρους τρίτων, τις οποίες διαβίβασε στις ελληνικές αρχές στις 6 Μαΐου 2010. Οι ελληνικές αρχές απέστειλαν τα σχόλιά τους επί των παρατηρήσεων των ενδιαφερομένων μερών στις 21 Ιουλίου 2010.
- (6) Οι ελληνικές αρχές προσκόμισαν συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με τις εν λόγω ενισχύσεις στις 4 Ιουνίου 2010, στις 10 Σεπτεμβρίου 2010 και στις 14 Σεπτεμβρίου 2010. Η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες με επιστολή της με ημερομηνία 17 Νοεμβρίου 2010. Οι ελληνικές αρχές απάντησαν με επιστολή με ημερομηνία 9 Μαρτίου 2011.

(\*) Μετέπειτα άρθρο 88 της Συνθήκης ΕΚ και από 1ης Δεκεμβρίου 2009 τα άρθρα 87 και 88 της Συνθήκης ΕΚ αντικαταστάθηκαν από τα αντίστοιχα άρθρα 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(2) ΕΕ L 83 της 27.3.1999, σ. 1.

(3) Βλέπε υποσημείωση 1.

(1) ΕΕ C 72 της 20.3.2010, σ. 12.

- (7) Κατόπιν αιτήματος των ελληνικών αρχών, στις 31 Μαρτίου 2011 πραγματοποιήθηκε διμερής συνάντηση με τις υπηρεσίες της Επιτροπής. Μετά τη συνάντηση αυτή, οι ελληνικές αρχές απέστειλαν συμπληρωματικές πληροφορίες στις 11 Μαΐου 2011 και στις 12 Ιουλίου 2011. Κατόπιν αιτήματος των ελληνικών αρχών, μία δεύτερη διμερής συνάντηση με τις υπηρεσίες της Επιτροπής πραγματοποιήθηκε στις 11 Νοεμβρίου 2011.

## II. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

- (8) Με τον ελληνικό νόμο αριθ. 1790/1988, «οργάνωση και λειτουργία Οργανισμού Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων και άλλες διατάξεις» <sup>(4)</sup> (εφεξής «νόμος 1790/1988»), ιδρύεται οργανισμός κοινής ωφέλειας με την επωνυμία «Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛ.Γ.Α.)». Ο ΕΛ.Γ.Α. αποτελεί νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και ανήκει εξ ολοκλήρου στο Δημόσιο. Τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Γεωργίας σύμφωνα με το άρθρο 12 του προαναφερθέντος νόμου. Ο ΕΛ.Γ.Α. διαχειρίζεται τα κονδύλια που είναι εγγεγραμμένα στον προϋπολογισμό του σύμφωνα με τις αποφάσεις του διοικητικού του συμβουλίου, του οποίου τα μέλη ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας. Σκοπός του ΕΛ.Γ.Α. είναι ειδικότερα η ασφάλιση της φυτικής και ζωικής παραγωγής και του φυτικού και ζωικού κεφαλαίου των αγροτικών εκμεταλλεύσεων για ζημιές από φυσικούς κινδύνους.
- (9) Σύμφωνα με το άρθρο 3α <sup>(5)</sup> του νόμου 1790/1988, το η ασφάλιση στον ΕΛ.Γ.Α. είναι υποχρεωτική και καλύπτει φυσικούς κινδύνους και ειδικότερα την πλημμύρα, την ανεμοθύελλα, τον παγετό και το υπερβολικό ψύχος, το χιόνι, το χαλάζι, τις υψηλές θερμοκρασίες και την ηλιακή ακτινοβολία, τις υπερβολικές ή άκαιρες βροχοπτώσεις, την ξηρασία, τις εντομολογικές και φυτοπαθολογικές προσβολές των καλλιεργειών, τις νόσους επιζωοτικής μορφής, τον κεραυνό ως αιτία πυρκαγιάς, τον σεισμό, τους κινδύνους από τη θάλασσα, τις ζημιές που προκαλούνται στη φυτική παραγωγή από άγρια ζώα καθώς και μια σειρά ασθενειών βοοειδών, αιγών και προβάτων.
- (10) Σύμφωνα με το άρθρο 5α <sup>(6)</sup> του νόμου 1790/1988, οι παραγωγοί γεωργικών προϊόντων που είναι δικαιούχοι του συστήματος ασφάλισης που περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 9 βαρύνονται με ειδική ασφαλιστική εισφορά υπέρ του ΕΛ.Γ.Α. Η εισφορά αυτή έχει χαρακτήρα επιβάρυνσης την οποία επιβάλλει ο νομοθέτης επί των αγορών και πωλήσεων εγχώριων γεωργικών προϊόντων και της οποίας τα έσοδα προορίζονται για τη χρηματοδότηση του ΕΛ.Γ.Α., ο οποίος είναι επιφορτισμένος με την πρόληψη και την αντιμετώπιση των ζημιών που προξενούνται από φυσικούς κινδύνους στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.
- (11) Σύμφωνα με το άρθρο 5α του νόμου 1790/1988, η ειδική ασφαλιστική εισφορά ορίζεται σε ποσοστό 3 % για τα προϊόντα φυτικής προέλευσης και σε ποσοστό 0,5 % για τα προϊόντα ζωικής προέλευσης <sup>(7)</sup>. Τα ποσοστά αυτά της

εισφοράς καθορίζονται από τους αρμόδιους υπουργούς βάσει πρότασης του ΕΛ.Γ.Α. προς τον Υπουργό Γεωργίας. Τα έσοδα του ΕΛ.Γ.Α. από την ειδική ασφαλιστική εισφορά, τα οποία εισπράττονται από τις δημόσιες οικονομικές υπηρεσίες, εισάγονται στον κρατικό προϋπολογισμό ως έσοδα του Δημοσίου και εμφανίζονται με ίδιο κωδικό αριθμό εσόδου. Τα έσοδα αυτά αποδίδονται στον ΕΛ.Γ.Α. μέσω του προϋπολογισμού του Υπουργείου Γεωργίας, (που μετονομάστηκε σε Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Διατροφής), με την εγγραφή κατ' έτος ισόποσης πίστωσης, ύστερα από πρόταση του ΕΛ.Γ.Α. προς το υπουργείο αυτό. Ο ΕΛ.Γ.Α. δεν επηρεάζει με κανέναν άλλο τρόπο το ποσό της εισφοράς ή των αποζημιώσεων.

- (12) Στην ασφάλιση του ΕΛ.Γ.Α. υπάγονται τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που έχουν την κυριότητα ή εκμετάλλευση γεωργικών, κτηνοτροφικών, πτηνοτροφικών, μελισσοκομικών, αλιευτικών, υδατοκαλλιεργητικών ή άλλων σχετικών επιχειρήσεων. Τα έσοδα του ΕΛ.Γ.Α. αποτελούνται κυρίως από τα έσοδα από την ειδική ασφαλιστική εισφορά. Επιπλέον, σύμφωνα με τον νόμο αριθ. 3147/2003, στις αρμοδιότητες του ΕΛ.Γ.Α. εμπίπτει επίσης η καταβολή ενισχύσεων για προγράμματα σχεδιασμού έκτακτης ανάγκης για την αποζημίωση ζημιών στο φυτικό κεφάλαιο και το πάγιο κεφάλαιο που προξενούνται από θεομηνίες, έκτακτα συμβάντα ή δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Οι ενισχύσεις αυτές χρηματοδοτούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό ή από δάνεια. Τα εν λόγω προγράμματα αποτελούν κρατικές ενισχύσεις που εγκρίνονται με αποφάσεις της Επιτροπής.
- (13) Με την απόφαση αριθ. 262037 του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης της 30ής Ιανουαρίου 2009 (εφεξής «διυπουργική απόφαση») προβλέφθηκε, η κατ' εξαίρεση καταβολή κατά το 2009 ποσού ύψους 425 εκατ. ευρώ για ζημιές που προκλήθηκαν το 2008. Σύμφωνα με τη διυπουργική απόφαση οι εν λόγω αποζημιώσεις θα καταβάλλονταν από τον ΕΛ.Γ.Α. λόγω της μειωμένης παραγωγής ορισμένων φυτικών καλλιεργειών, η οποία παρατηρήθηκε την καλλιεργητική περίοδο 2008 συνεπεία δυσμενών καιρικών συνθηκών όπως ξηρασία, υψηλές θερμοκρασίες, βροχές, εντομολογικές και φυτοπαθολογικές προσβολές των εν λόγω καλλιεργειών. Οι ζημιές αφορούν καλλιέργειες αμυγδαλιών, κερασιών, βερικοκιών, ορισμένων ποικιλιών ροδακινιών, δαμασκηνιών, αχλαδιών και μηλιών, σπαραγγιών, καλλιέργειες ανατολικών καπνών, γεωμήλων, βαμβακιού, ελαιώνων και δημητριακών.
- (14) Σύμφωνα με τις πληροφορίες που διέθεσαν οι ελληνικές αρχές, εκτός από την απώλεια της παραγωγής, για ορισμένες καλλιέργειες (δημητριακά, βαμβάκι), λήφθηκε επίσης υπόψη για τον προσδιορισμό του κατώτατου ορίου των ζημιών η ποιοτική υποβάθμιση της παραγωγής. Η εν λόγω απώλεια ή ποιοτική υποβάθμιση προκλήθηκαν από τον συνδυασμό καιρικών φαινομένων και ασθενειών εξαιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών που προσέβαλαν τις σχετικές καλλιέργειες κατά τη διάρκεια του υπό εξέταση έτους.

- (15) Προκειμένου να καταβληθούν οι εν λόγω αποζημιώσεις, ο ΕΛ.Γ.Α. συνήψε τραπεζικό δάνειο ύψους 425 000 000 ευρώ. Το δάνειο θα αποπληρωθεί σε δέκα έτη (από το 2010 έως το 2019). Για τα 3 πρώτα έτη (από το 2010

<sup>(4)</sup> ΦΕΚ Α' 134 της 20ής Ιουνίου 1988.

<sup>(5)</sup> Όπως προστέθηκε με το άρθρο 5 του νόμου 2945/2001 και τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 του νόμου 3698/2008.

<sup>(6)</sup> Όπως προστέθηκε με τον νόμο 2040/1992 (ΦΕΚ Α' 70).

<sup>(7)</sup> Τροποποίηση με το άρθρο 53 παράγραφος 1 του νόμου 2538/1997.



έως το 2012) το δάνειο αυτό επιβαρύνεται με τόκους και κρατήσεις από το ελληνικό Δημόσιο που ανέρχονται σε 28 513 250 ευρώ ετησίως και για τα 7 επόμενα έτη (από το 2013 έως το 2019) με τόκους, χρεολύσια και κρατήσεις από το ελληνικό Δημόσιο που ανέρχονται το 2013 σε 89 227 536 ευρώ, το 2014 σε 85 087 786 ευρώ, το 2015 σε 81 025 536 ευρώ, το 2016 σε 76 963 286 ευρώ, το 2017 σε 72 901 036 ευρώ, το 2018 σε 68 838 786 ευρώ και το 2019 σε 64 776 536 ευρώ. Το δάνειο συνήφθη με εγγύηση του ελληνικού Δημοσίου υπέρ του ΕΛ.Γ.Α.

(16) Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρείχαν οι ελληνικές αρχές, οι αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν από τον ΕΛ.Γ.Α. στους παραγωγούς το 2008 για αιτίες που καλύπτονται από την ασφάλιση ανήλθαν σε 386 986 648 ευρώ. Το ποσό αυτό προέρχεται εν μέρει από ασφαλιστικές εισφορές ύψους 88 353 000 ευρώ και εν μέρει από τα έσοδα που προέρχονταν από δάνειο ύψους 444 εκατ. ευρώ.

(17) Ο ΕΛ.Γ.Α συνήψε το τραπεζικό δάνειο ύψους 444 000 000 ευρώ, βάσει του άρθρου 13 του ελληνικού νόμου αριθ. 3074/2002 και του άρθρου 28 παράγραφος 17 του ελληνικού νόμου αριθ. 3147/2003. Το δάνειο θα αποπληρωθεί σε δέκα έτη (από το 2009 έως το 2018). Για τα 3 πρώτα έτη (από το 2009 έως το 2011) το δάνειο αυτό επιβαρύνεται με τόκους και κρατήσεις από το ελληνικό Δημόσιο που ανέρχονται σε 23 709 600 ευρώ ετησίως και για τα 7 επόμενα έτη (από το 2012 έως το 2018) με τόκους, χρεολύσια και κρατήσεις από το ελληνικό Δημόσιο που ανέρχονται το 2012 σε 87 138 171 ευρώ, το 2013 σε 83 789 143 ευρώ, το 2014 σε 80 395 714 ευρώ, το 2015 σε 77 002 286 ευρώ, το 2016 σε 73 608 857 ευρώ, το 2017 σε 70 215 429 ευρώ και το 2018 σε 66 822 000 ευρώ. Το δάνειο συνήφθη με εγγύηση του ελληνικού Δημοσίου υπέρ του ΕΛ.Γ.Α.

(18) Το υπόλοιπο μέρος του δανείου που ανέρχεται σε 145 366 352 ευρώ, διατέθηκε για τη χορήγηση των κρατικών ενισχύσεων που εγκρίθηκαν με αποφάσεις της Επιτροπής στο πλαίσιο των προγραμμάτων έκτακτης ανάγκης μετά τις πυρκαγιές του έτους 2006 και του έτους 2007. Η παρούσα απόφαση δεν αφορά το εν λόγω ισόποσο μέρος των εσόδων του ΕΛ.Γ.Α.

### III. ΑΜΦΙΒΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΔΙΑΤΥΠΩΣΕ Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

1. Σχετικά με την ύπαρξη ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης

(19) Παροχές που χορηγούνται από κρατικούς πόρους: Κατά την άποψη της Επιτροπής, στην προκειμένη περίπτωση η προϋπόθεση αυτή πληρούται δεδομένου ότι η επίδικη εθνική νομοθεσία (βλέπε αιτιολογική σκέψη 11) προβλέπει σαφώς ότι οι παροχές που χορηγεί ο ΕΛ.Γ.Α. χρηματοδοτούνται από κρατικούς πόρους και ότι καταλογίζονται στο Δημόσιο.

(20) Στις συμπληρωματικές πληροφορίες που υπέβαλαν οι ελληνικές αρχές πριν από την κίνηση της διαδικασίας επισημαίνεται ότι πρόκειται να αυξηθεί το ποσοστό της ειδικής ασφαλιστικής εισφοράς προκειμένου να αυξηθούν τα έσοδα του ΕΛ.Γ.Α. Όμως, οι πληροφορίες που δόθηκαν σχετικά με την αύξηση των εσόδων του ΕΛ.Γ.Α. δεν παρείχαν σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας συγκεκριμένα στοιχεία από τα οποία να μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι μια τέτοια αύξηση

θα επαρκούσε για την αποπληρωμή των εν λόγω δανείων και για τη χορήγηση αποζημιώσεων στους παραγωγούς κατά τη διάρκεια των συγκεκριμένων ετών. Κατά συνέπεια, δεν μπορούσε να αποκλειστεί ότι τα εν λόγω μέτρα ενδέχεται να χρηματοδοτούνταν επίσης από άλλους κρατικούς πόρους που θα διατίθεντο στον ΕΛ.Γ.Α.

(21) Μέτρα που επηρεάζουν τις συναλλαγές και νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό: Οι αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν το 2008 από τον ΕΛ.Γ.Α. στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής ασφάλισης αφορούσαν διάφορα ελληνικά γεωργικά προϊόντα φυτικής και ζωικής προέλευσης, ενώ εκείνες που καταβλήθηκαν το 2009 αφορούσαν διάφορες φυτικές καλλιέργειες (βλέπε αιτιολογική σκέψη 13). Κατά συνέπεια, στο στάδιο κίνησης της διαδικασίας η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι εν λόγω αποζημιώσεις παρείχαν ένα πλεονέκτημα στους τοπικούς παραγωγούς σε σχέση με άλλους παραγωγούς της Ένωσης οι οποίοι δεν λαμβάνουν την ίδια στήριξη. Ο γεωργικός τομέας είναι ανοιχτός στον ανταγωνισμό σε επίπεδο Ένωσης και, ως εκ τούτου, ευαίσθητος σε κάθε μέτρο υπέρ της παραγωγής στο ένα ή το άλλο κράτος μέλος. Συνεπώς, οι εν λόγω αποζημιώσεις απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά και να επηρεάσουν τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών.

(22) Μέτρα που ευνοούν ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής: Όσον αφορά το ζήτημα του κατά πόσο οι πληρωμές του ΕΛ.Γ.Α. στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής ασφάλισης έναντι φυσικών κινδύνων ήταν επιλεκτικές, η Επιτροπή θεωρεί ότι, εκ των προτέρων, η επιλεκτικότητα του μέτρου προκύπτει από το γεγονός ότι οι αποζημιώσεις του ΕΛ.Γ.Α. περιορίζονταν σε ορισμένα είδη γεωργικής παραγωγής.

Κατά την άποψη της Επιτροπής, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι τα ειδικά χαρακτηριστικά του γεωργικού τομέα, η ιδιαίτερη εξάρτησή του από ορισμένες καιρικές συνθήκες και ο ευάλωτος χαρακτήρας του απέναντι στους φυσικούς κινδύνους στην Ελλάδα επιτάσσουν τη θέσπιση κρατικού καθεστώτος που να εξασφαλίζει ένα ελάχιστο επίπεδο αποζημίωσης βάσει της αρχής της αλληλεγγύης. Στο μέτρο που οι αποζημιώσεις οι οποίες καταβάλλονται από τον ΕΛ.Γ.Α. στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής ασφάλισης χρηματοδοτούνται από έσοδα τα οποία προέρχονται από την ειδική ασφαλιστική εισφορά, η Επιτροπή εκτιμά ότι μπορεί ενδεχομένως να θεωρηθεί ότι δεν παρέχουν αθέμιτο πλεονέκτημα στους δικαιούχους.

Ωστόσο, η αιτιολόγηση αυτή βάσει της λογικής και της φύσης του συστήματος δεν θα μπορούσε να καλύψει τυχόν περαιτέρω οικονομικές παρεμβάσεις του ελληνικού Δημοσίου στο σύστημα (πέρα από τη χρηματοδότηση μέσω των υποχρεωτικών εισφορών). Ωστόσο, στο στάδιο κίνησης της διαδικασίας έρευνας, η Επιτροπή δεν διέθετε επαρκή στοιχεία για να αποφανθεί ότι συντρέχει τέτοια περίπτωση. Ειδικότερα, η Επιτροπή είχε αμφιβολίες ότι τα εν λόγω μέτρα χρηματοδοτήθηκαν χωρίς περαιτέρω κρατική παρέμβαση.

(23) Με βάση τα προαναφερόμενα, στο στάδιο κίνησης της διαδικασίας έρευνας η Επιτροπή είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν μπορούσε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο οι αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν από τον ΕΛ.Γ.Α. το 2008 και το 2009 στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής ασφάλισης

να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης και να συνιστούν κρατικές ενισχύσεις.

## 2. Χαρακτηρισμός των μέτρων ως παράνομων ενισχύσεων

- (24) Η Επιτροπή έκρινε ότι οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν και καταβλήθηκαν χωρίς προηγούμενη κοινοποίηση συνιστούν παράνομη ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 1 στοιχείο στ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999.

## 3. Προκαταρκτική εκτίμηση του συμβιβασμού των ενισχύσεων

- (25) Δεδομένου ότι οι ελληνικές αρχές υποστήριξαν ότι τα εν λόγω μέτρα δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις, η Επιτροπή δεν διέθετε στο στάδιο κίνησης της διαδικασίας τις απαιτούμενες πληροφορίες ώστε να μπορεί να αξιολογήσει κατά πόσο οι ενισχύσεις συμμορφώνονταν με τα νομικά κείμενα που ήταν σε ισχύ κατά τον χρόνο χορήγησης των ενισχύσεων, ήτοι το 2008 και το 2009. Στην περίπτωση αυτή πρόκειται για τις κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας 2007-2013<sup>(8)</sup> (εφεξής «κατευθυντήριες γραμμές») και ειδικότερα η ενότητα V.B σχετικά με τις ενισχύσεις για την αντιστάθμιση ζημιών στη γεωργική παραγωγή ή στα μέσα γεωργικής παραγωγής.
- (26) Από τις πληροφορίες που παρασχέθηκαν φαίνεται να προκύπτει ότι οι προβλεπόμενες αποζημιώσεις για το μεγαλύτερο μέρος των σχετικών καλλιέργειών αφορούσαν ζημιές οι οποίες κάλυπταν ένα κατώτατο όριο ίσο με 30 % λαμβάνοντας υπόψη τις απώλειες της παραγωγής ή τη χειροτέρευση της ποιότητας για ορισμένες παραγωγές, που σημειώθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του συγκεκριμένου έτους, λόγω του συνδυασμού περισσοτέρων του ενός δυσμενών καιρικών φαινομένων καθώς και, όσον αφορά άλλες καλλιέργειες, εξαιτίας φυτικών ασθενειών επίσης. Οι πληροφορίες που διαβίβασαν οι ελληνικές αρχές δεν παρείχαν στοιχεία σχετικά με τη μέθοδο υπολογισμού των εν λόγω αποζημιώσεων.
- (27) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή διατηρούσε αμφιβολίες για το κατά πόσο οι εν λόγω ενισχύσεις μπορούν να θεωρηθούν συμβιβασίμες με την ενότητα V.B των κατευθυντήριων γραμμών.

## IV. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΡΙΤΟΥΣ

- (28) Τα ενδιαφερόμενα μέρη που υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση Εμπόρων Γεωργικών Προϊόντων και Γεωργικών Προϊόντων Διατροφής, εφεξής «CELCOA», η Επιτροπή Εμπορίου Σιτηρών, Ζωοτροφών, Ελαιούχων Καρπών, Ελαιολάδου, Ελαίων, Λιπών και Γεωργικών Προμηθειών, εφεξής COCERAL καθώς και ένα τρίτο ενδιαφερόμενο μέρος, το οποίο ζήτησε να παραμείνει η ταυτότητά του απόρρητη.
- (29) Δεδομένου ότι πρόκειται για ανεξάρτητους εμπόρους (το τρίτο ενδιαφερόμενο μέρος) και ότι η CELCOA και η COCERAL έχουν ως στόχο την προστασία των συμφερόντων ανεξάρτητων εμπόρων, τα ενδιαφερόμενα μέρη εκτιμούν ότι οι εν λόγω ενισχύσεις, οι οποίες αρχικά χορηγούνταν σε γεωργούς, στην πραγματικότητα κατέληγαν σε γεωργικούς συνεταιρισμούς και στις ενώσεις τους οι οποίες, έχοντας την αποκλειστική διακίνηση των γεωργικών προϊόντων, ανταγωνίζονται συνεπώς τους ανεξάρτητους εμπόρους.

- (30) Σύμφωνα με τα ενδιαφερόμενα μέρη, η Ελλάδα δεν προσκόμισε αποδείξεις που να καταδεικνύουν ότι οι εν λόγω αποζημιώσεις χορηγήθηκαν για ζημιές που προκλήθηκαν εξαιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών. Οι ελληνικές αρχές δεν υπέβαλαν αναλυτική περιγραφή της φύσης των εν λόγω καιρικών συνθηκών υποστηριζόμενη από τα σχετικά μετεωρολογικά στοιχεία σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές.

- (31) Κατά την άποψη των ενδιαφερομένων μερών, οι ελληνικές αρχές δεν είχαν διευκρινίσει ούτε τη μέθοδο υπολογισμού που είχε χρησιμοποιηθεί για τις εν λόγω αποζημιώσεις ούτε το κατώτατο όριο ζημιών. Επίσης, οι εν λόγω αποζημιώσεις περιορίζονταν σε συγκεκριμένα γεωργικά προϊόντα, ενώ οι παραγωγοί άλλων προϊόντων που είχαν αποκλειστεί από τις αποζημιώσεις αυτές είχαν υποστεί επίσης απώλειες στην αντίστοιχη παραγωγή τους.

- (32) Εξάλλου, τα ενδιαφερόμενα μέρη ήταν της άποψης ότι η χορήγηση των εν λόγω αποζημιώσεων είχε αντίκτυπο στη διαμόρφωση των τιμών των τελικών προϊόντων λόγω της μείωσης των τιμών των προϊόντων για τα οποία είχαν ληφθεί οι αποζημιώσεις. Έτσι, οι εν λόγω ενισχύσεις παρείχαν οικονομικό πλεονέκτημα στους εμπλεκόμενους παραγωγούς δίνοντάς τους τη δυνατότητα να εμπορευθούν το μέρος της παραγωγής τους που δεν είχε επηρεαστεί από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες υπό όρους που νοθεύουν τον ανταγωνισμό. Από την άλλη πλευρά, οι ιδιωτικοί εμπορικοί φορείς (όπως έμποροι, αλευρόμυλοι, μύλοι ζωοτροφών, πτηνοτρόφοι, χοιροτρόφοι κ.λπ.) ήταν υποχρεωμένοι να ακολουθήσουν μια πολιτική τιμολόγησης την οποία επέβαλαν οι γεωργικοί συνεταιρισμοί και οι ενώσεις τους, γεγονός που έθεσε τους εν λόγω συνεταιρισμούς σε μονοπωλιακή θέση.

- (33) Επιπλέον, η κάλυψη την οποία προσφέρει ο ΕΛ.Γ.Α. απέναντι στους κινδύνους στους οποίους είναι εκτεθειμένος ο γεωργικός τομέας θα έπρεπε να τηρεί τις αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας. Κατά την άποψη των ενδιαφερομένων μερών δεν είναι αποδεκτό οι αποζημιώσεις που χορηγήθηκαν από τον ΕΛ.Γ.Α. το 2008 και το 2009 να αντιστοιχούν σε ποσά τα οποία υπερβαίνουν τρεις και τέσσερις φορές αντίστοιχα τα συνολικά ποσά των ασφαλιστικών εισφορών για τα ίδια έτη.

- (34) Σύμφωνα με τα ενδιαφερόμενα μέρη, με το νέο δάνειο που σύναψε για το έτος 2009, ο ΕΛ.Γ.Α. «υποθήκευσε» σε μεγάλο βαθμό τα έσοδα που θα έχει τα επόμενα 10 έτη, δεδομένου ότι έχει ήδη επιβαρυνθεί με την αποπληρωμή του δανείου που είχε συνάψει για το έτος 2008 και για το οποίο είχε «υποθηκεύσει» προκαταβολικά τις ασφαλιστικές εισφορές των επομένων ετών. Τα ενδιαφερόμενα μέρη επισημαίνουν επιπλέον ότι την ύπαρξη δύο συμπληρωματικών δανείων τα οποία συνήψε ο ΕΛ.Γ.Α. το 2009, ήτοι ένα δάνειο ύψους 350 εκατ. ευρώ το οποίο ο ΕΛ.Γ.Α. συνήψε με την Τράπεζα Πειραιώς καθώς και ένα δάνειο ύψους 112 εκατ. ευρώ το οποίο ο ΕΛ.Γ.Α. συνήψε με την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος και την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.

- (35) Τα ενδιαφερόμενα μέρη εξέφρασαν επίσης την άποψη ότι τα δάνεια των 444 εκατ. ευρώ και των 415 εκατ. ευρώ τα οποία συνάπτονται με εγγύηση του ελληνικού Δημοσίου

<sup>(8)</sup> ΕΕ C 319 της 27.12.2006, σ. 1.



συνιστούν έσοδα συμπληρωματικά προς τα έσοδα των ασφαλιστικών εισφορών. Συνεπώς, τα δάνεια αυτά θα πρέπει να θεωρούνται κρατικοί πόροι.

#### V. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

##### 1. Γενικές παρατηρήσεις σχετικά με τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν το 2008 και το 2009

- (36) Σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, οι αντισταθμιστικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από τον ΕΛ.Γ.Α. στη διάρκεια των ετών 2008 και 2009 δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις.

Η χρηματοδότηση του εν λόγω συστήματος ασφάλισης εξασφαλίζεται από τις ειδικές υποχρεωτικές εισφορές που καταβάλλουν οι γεωργοί. Δεδομένου ότι το εν λόγω σύστημα ασφάλισης διέπεται από την αρχή της κοινωνικής αλληλεγγύης, αφενός οι ειδικές υποχρεωτικές εισφορές δεν είναι αναγκαίο να είναι αυστηρά ανάλογες με τον ασφαλιζόμενο κίνδυνο και αφετέρου το ποσό των χορηγούμενων παροχών δεν πρέπει να είναι αναγκαστικά ανάλογο με τα έσοδα του ασφαλιζόμενου<sup>(9)</sup>. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, στη συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται για γνήσιες αποζημιώσεις που χορηγήθηκαν για την αντιστάθμιση ζημιών που προκλήθηκαν στη γεωργική παραγωγή εξαιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία για τις γεωργικές ασφαλίσεις που καταβάλλονται από τον ΕΛ.Γ.Α.

Επίσης, σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, ο ΕΛ.Γ.Α. μπορεί να εξοφλήσει εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών τις οικονομικές υποχρεώσεις του στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής ασφάλισης. Η ικανότητα αυτή του ΕΛ.Γ.Α. ενισχύεται με την εφαρμογή του νέου νόμου 3877/2010 σχετικά με το σύστημα προστασίας και ασφάλισης της αγροτικής δραστηριότητας, ο οποίος προβλέπει συμπληρωματικούς πόρους χρηματοδότησης υπέρ του ΕΛ.Γ.Α. Έτσι, ο νόμος αυτός αυξάνει, στις περισσότερες περιπτώσεις, την ειδική ασφαλιστική εισφορά (για τις ζημιές στη φυτική παραγωγή από 3 % σε 4 % και για τις ζημιές στη ζωική παραγωγή από 0,50 % σε 0,75 %). Επιπλέον, θεσπίζει μία προαιρετική ασφάλιση για ζημιές οι οποίες δεν καλύπτονται από την υποχρεωτική ασφάλιση καθώς και μία γενική ασφάλιση η οποία καταβάλλεται υπέρ του ΕΛ.Γ.Α. από τα φυσικά πρόσωπα που δεν είναι κατά κύριο λόγο γεωργοί καθώς και από νομικά πρόσωπα των οποίων η πλειοψηφία των μετοχών δεν ανήκει σε κατά κύριο επάγγελμα γεωργούς.

- (37) Ωστόσο, ακόμη κι αν οι αντισταθμιστικές ενισχύσεις θα έπρεπε να θεωρούνται κρατικές ενισχύσεις, οι ελληνικές αρχές εκτιμούν ότι είναι συμβιβάσιμες με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης και τις κατευθυντήριες γραμμές. Οι ελληνικές αρχές υπέβαλαν στις υπηρεσίες της Επιτροπής αναλυτικά στοιχεία σχετικά με κάθε ενίσχυση που χορηγήθηκε από τον ΕΛ.Γ.Α. το 2008 και το 2009, αναφέροντας το όνομα και τον αριθμό φορολογικού μητρώου του δικαιούχου γεωργού, το νομό όπου βρίσκεται το αγροτεμάχιο, το είδος της καλλιέργειας, τη μονάδα μέτρησης της καλλιέργειας και τον αριθμό μονάδων που χρησιμοποιήθηκαν, το ποσό της ενίσχυσης και την ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης, την περιγραφή των ζημιών και το επίπεδό τους σε σχέση με την κανονική παραγωγή.

- (38) Όσον αφορά τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν κατά τα έτη 2008 και 2009 για ζημιές που κατέστρεψαν άνω του 30 % της κανονικής φυτικής παραγωγής, οι ελληνικές αρχές εκτιμούν ότι πληρούνται όλοι οι όροι που προβλέπονται στα σημεία 124 έως 130 των κατευθυντήριων γραμμών καθώς και στο άρθρο 11 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1857/2006 της Επιτροπής, της 15ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης στις κρατικές ενισχύσεις προς μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παραγωγής γεωργικών προϊόντων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 70/2001<sup>(10)</sup> (εφεξής «κανονισμός απαλλαγής»).

- (39) Κατά την άποψη των ελληνικών αρχών οι εν λόγω ενισχύσεις καταβλήθηκαν στους δικαιούχους παραγωγούς ή σε οργανώσεις παραγωγών των οποίων οι παραγωγοί ήταν μέλη, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και τον κανονισμό απαλλαγής. Ειδικότερα, οι ελληνικές αρχές διαβεβαίωσαν:

- α) ότι το ποσό των ενισχύσεων δεν υπερέβη σε καμία περίπτωση τις πραγματικές ζημιές που υπέστησαν οι παραγωγοί·
- β) όσον αφορά την ένταση των ενισχύσεων, ότι τηρήθηκαν οι όροι που προβλέπει το άρθρο 11 του κανονισμού απαλλαγής, δεδομένου ότι ο ΕΛ.Γ.Α. δεν κατέβαλε καμία αποζημίωση που να υπερβαίνει το 74,8 % της μείωσης των εσόδων από την πώληση του προϊόντος λόγω των δυσμενών καιρικών συνθηκών·
- γ) ότι από το ανώτατο ποσό των ζημιών που ήταν επιλέξιμες για ενίσχυση αφαιρέθηκαν τα ποσά που ενδεχομένως είχαν εισπραχθεί στο πλαίσιο συστημάτων ασφάλισης και οι δαπάνες που δεν είχαν πραγματοποιηθεί λόγω του δυσμενούς καιρικού φαινομένου·
- δ) ότι ο υπολογισμός της ζημίας πραγματοποιήθηκε στο επίπεδο της μεμονωμένης εκμετάλλευσης·
- ε) ότι η απόφαση χορήγησης των εν λόγω ενισχύσεων καθώς και η καταβολή τους πραγματοποιήθηκαν εντός της προθεσμίας των τριών ετών μετά την επέλευση της ζημίας και τεσσάρων ετών μετά την επέλευση της ζημίας αντίστοιχα, όπως ορίζεται στο άρθρο 11 παράγραφος 10 του κανονισμού απαλλαγής·
- στ) ότι οι εν λόγω ενισχύσεις δεν σωρεύτηκαν με άλλες κρατικές ενισχύσεις ή με χρηματοδοτικές συνεισφορές των κρατών μελών ή της Ένωσης σε σχέση με τις ίδιες επιλέξιμες δαπάνες. Οι δικαιούχοι παραγωγοί δεν έλαβαν ενισχύσεις για την αποκατάσταση των ιδίων ζημιών βάσει περισσότερων της μιας νομικών πράξεων, επομένως οι ενισχύσεις αυτές είχαν χορηγηθεί είτε σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές είτε σύμφωνα με τον κανονισμό απαλλαγής ή τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1535/2007 της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2007, για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis) στον τομέα της παραγωγής γεωργικών προϊόντων<sup>(11)</sup> (εφεξής «κανονισμός ήσσονος σημασίας») ή

<sup>(9)</sup> Για το θέμα αυτό, βλέπε τις προτάσεις της γενικής εισαγγελία Stix-Hackl της 14ης Νοεμβρίου 2002 στην υπόθεση C-355/00, ΦΡΕΣΚΟΤ ΑΕ κατά Ελληνικού Δημοσίου, Συλλογή 2003, σ. I-5263, σκέψη 68.

<sup>(10)</sup> ΕΕ L 358 της 16.12.2006, σ. 3.

<sup>(11)</sup> ΕΕ L 337 της 21.12.2007, σ. 35.

σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο της 22ας Ιανουαρίου 2009 για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης <sup>(12)</sup> (εφεξής «η ανακοίνωση για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο»).

- (40) Όσον αφορά τη μέθοδο υπολογισμού της κανονικής παραγωγής, οι ελληνικές αρχές απέστειλαν πληροφορίες σχετικά με τη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε και επιβεβαίωσαν ότι τηρήθηκε η παράγραφος 128 των κατευθυντήριων γραμμών, σύμφωνα με την οποία σε περίπτωση χρήσης εναλλακτικής μεθόδου, αυτή πρέπει να είναι αντιπροσωπευτική και να μη βασίζεται σε αφύσικα υψηλές αποδόσεις. Ειδικότερα, η εκτίμηση των ζημιών που προκλήθηκαν εξαιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών πραγματοποιήθηκε σε επίπεδο μεμονωμένης εκμετάλλευσης από γεωπόνους βάσει επιτόπιων εκτιμήσεων, όπως προβλέπεται από τον κανονισμό Ασφάλισης (Φυτικής Παραγωγής) του ΕΛ.Γ.Α. Κατά τον επιτόπιο έλεγχο, ο γεωπόνος-εκτιμητής υπολογίζει την έκταση του αγροτεμαχίου με όλα τα κατάλληλα μέσα (ταινία μέτρησης, χάρτες εντοπισμού των αγροτεμαχίων, συσκευή GPS) και στις περιπτώσεις δένδρων καλλιέργειών, μετρά τον αριθμό των δένδρων. Στη συνέχεια, ο γεωπόνος εκτιμά την αναμενόμενη παραγωγή του αγροτεμαχίου λαμβάνοντας υπόψη τις τεχνικές καλλιέργειας που χρησιμοποιήθηκαν (ειδικότερα την πυκνότητα της φύτευσης, το σύστημα κλάδευσης στη δενδροκομία, τις πρώιμες καλλιέργειες με τη χρήση πλαστικών φύλλων, το σύστημα άρδευσης), την ποικιλία των ειδών που καλλιεργήθηκαν, την προηγούμενη καλλιέργεια στην περίπτωση ετήσιων καλλιεργειών, την καλλιεργητική φροντίδα (ιδίως τη λίπανση και την καταπολέμηση των παρασίτων), την παραγωγικότητα του εδάφους και ενδεχόμενες ιδιαιτερότητες του έτους παραγωγής (όπως ξηρασία, προβλήματα καρπώσεως). Τέλος, αξιολογείται το ποσοστό των ζημιών επί της αναμενόμενης παραγωγής του αγροτεμαχίου. Για να προσδιοριστεί το ποσοστό των ζημιών, πραγματοποιούνται δειγματοληψίες σε διαφορετικά σημεία του αγροτεμαχίου λαμβάνοντας υπόψη την ποσοτική απώλεια της αναμενόμενης παραγωγής, την ποιοτική υποβάθμιση εξαιτίας των ζημιών, την αναγκαία καλλιεργητική φροντίδα μετά την επέλευση των ζημιών (όπως συμπληρωματική φυτοπροστασία, συμπληρωματικό βοτάνισμα, αφαίρεση κατεστραμμένων φρούτων).

## 2. Ειδικές παρατηρήσεις σχετικά με τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν το 2008

- (41) Μεταξύ των ενισχύσεων που χορήγησε ο ΕΛ.Γ.Α. στη διάρκεια του 2008, ήτοι 386 986 648 ευρώ, καταβλήθηκαν στους παραγωγούς αποζημιώσεις της τάξεως των 373 257 465,71 για την αντιστάθμιση ζημιών που υπέστησαν στη φυτική τους παραγωγή εξαιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών. Όσον αφορά τις ενισχύσεις αυτές, ο ΕΛ.Γ.Α. εφάρμοσε το άρθρο 6 του κανονισμού Ασφάλισης Φυτικής Παραγωγής σχετικά με τις αποζημιώσεις σε παραγωγούς γεωργικών προϊόντων για την αντιστάθμιση ζημιών που προκλήθηκαν εξαιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών, όπως προβλέπονται στον νόμο 1790/1988 που θεσπίζει το σύστημα ασφάλισης του ΕΛ.Γ.Α.
- (42) Για τις εν λόγω ενισχύσεις, η Ελλάδα υπέβαλε μετεωρολογικά στοιχεία σχετικά με τις δυσμενείς κλιματικές συνθήκες

που παρατηρήθηκαν κατά την καλλιεργητική περίοδο 2007-2008. Αυτά τα δυσμενή καιρικά φαινόμενα αναγνωρίστηκαν επισήμως από τις δημόσιες αρχές. Πρόκειται ειδικότερα για τον καύσωνα που παρατηρήθηκε στα τέλη Ιουνίου και Ιουλίου 2007 σε ολόκληρη τη χώρα, τις ισχυρές βροχοπτώσεις που σημειώθηκαν στις περισσότερες περιφέρειες της χώρας τον Οκτώβριο του 2007 και τους ξηρούς και θερμούς καθοδικούς ανέμους που παρατηρήθηκαν τον ίδιο μήνα στην Κρήτη, τις ανεμοθύελλες και το χαλάζι που έπληξαν στις αρχές Αυγούστου 2008 ορισμένους νομούς της βορειοδυτικής και της κεντρικής ηπειρωτικής Ελλάδας, καθώς και τους θυελλώδεις ανέμους που σημειώθηκαν στα τέλη Αυγούστου στις περιοχές της Μαγνησίας, της Βοιωτίας, της Ανατολικής Αττικής και στα νησιά της Εύβοιας και της Κρήτης.

Ειδικότερα, οι εν λόγω αποζημιώσεις χορηγήθηκαν για ζημιές που υπερέβαιναν τα ακόλουθα ποσοστά της κανονικής παραγωγής <sup>(13)</sup>:

| Ελάχιστο ποσοστό ζημιών σε σχέση με την κανονική παραγωγή | Συνολικό ποσό αποζημιώσεων (ευρώ) | Αριθμός αγροτεμαχίων που υπέστησαν ζημιές | % επί του συνολικού ποσού των αποζημιώσεων |
|-----------------------------------------------------------|-----------------------------------|-------------------------------------------|--------------------------------------------|
| 20 %-29 %                                                 | 26 063 999,19                     | 101 162                                   | 6,98 %                                     |
| 30 %-100 %                                                | 347 193 466,52                    | 565 244                                   | 93,02 %                                    |
| Σύνολο                                                    | 373 257 465,71                    | 666 406                                   | 100 %                                      |

Επιπλέον, ο ΕΛ.Γ.Α. χορήγησε συμπληρωματικές αποζημιώσεις της τάξεως των 2 472 785,97 ευρώ σε παραγωγούς που είχαν υποστεί στη διάρκεια της ίδιας καλλιεργητικής περιόδου 2007-2008 διαδοχικές ζημιές στην ίδια φυτική παραγωγή εξαιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών. Για το 6,98 % του συνολικού ποσού των εν λόγω αποζημιώσεων το επίπεδο ζημιών ανερχόταν επίσης σε 20 % έως 30 % της κανονικής παραγωγής ενώ για το 93,02 % του συνολικού ποσού των αποζημιώσεων οι ζημιές είχαν καταστρέψει πάνω από το 30 % της κανονικής παραγωγής.

- (43) Επιπλέον, μεταξύ των ενισχύσεων που κατέβαλε ο ΕΛ.Γ.Α. στους παραγωγούς στη διάρκεια του 2008 χορηγήθηκαν επίσης οι ακόλουθες ενισχύσεις:

α) ενισχύσεις της τάξεως των 7 338 119,74 ευρώ για απώλειες ζωικού κεφαλαίου. Μεταξύ των απωλειών αυτών, ένα ποσό της τάξεως του 1 860 279,67 ευρώ αντιστοιχούσε σε απώλειες ζωικού κεφαλαίου εξαιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών, ένα ποσό 3 188 825,78 ευρώ αντιπροσώπευε απώλειες εξαιτίας ζωικών ασθενειών ή παθήσεων και ένα ποσό ύψους 2 289 014,29 αντιπροσώπευε απώλειες που προκλήθηκαν από άλλες ζημιές (όπως επιθέσεις από άγρια ζώα, αρκούδες, λύκους και αδέσποτους σκύλους). Οι ελληνικές αρχές θεωρούν ότι οι ενισχύσεις αυτές αποτελούν γνήσιες αποζημιώσεις στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής ασφάλισης και ότι δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις υπό την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης.

<sup>(12)</sup> ΕΕ C 16 της 22.1.2009, σ. 1. Η ανακοίνωση τροποποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2009 (ΕΕ C 261 της 31.10.2009).

<sup>(13)</sup> Το άρθρο 6 του κανονισμού ασφάλισης της φυτικής παραγωγής (κοινή υπουργική απόφαση αριθ. 15711 της 30ής Σεπτεμβρίου 1998) προβλέπει ένα ελάχιστο ποσοστό ζημιών 20 % της κανονικής παραγωγής ώστε να είναι δυνατή η κάλυψη των ζημιών από τον ΕΛ.Γ.Α.



β) ενισχύσεις της τάξεως των 114 374,86 ευρώ για ζημιές στη φυτική παραγωγή που προξένησε η αρκούδα. Οι ενισχύσεις αυτές χορηγήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος της Ένωσης «LIFE» για την προστασία της καφέ αρκούδας στην Ελλάδα. Η ένταση των ενισχύσεων ήταν της τάξεως του 100 % και

γ) ενισχύσεις ύψους 3 803 901,72 ευρώ για διορθωτικές ενέργειες κατόπιν εκ παραδρομής λανθασμένων καταχωρίσεων στις εκθέσεις εκτίμησης ζημιών στη φυτική παραγωγή και το ζωικό κεφάλαιο. Τα λάθη αυτά, τα οποία διαπιστώθηκαν μετά την καταβολή των ενισχύσεων στους γεωργούς, συνιστούσαν οφείλες του ΕΛΓΑ. προς τους δικαιούχους.

### 3. Ειδικές παρατηρήσεις σχετικά με αντισταθμιστικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν το 2009

- (44) Όσον αφορά τις αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν στη διάρκεια του 2009 βάσει της διυπουργικής απόφασης, ύψους 415 019 452 ευρώ, στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται τα σχετικά προϊόντα, οι καιρικές συνθήκες που προκάλεσαν τις ζημιές και η περιγραφή των ζημιών.

| Γεωργικό προϊόν                                                                            | Συνολικό ποσό αποζημίωσης (ευρώ)    | Δυσμενείς καιρικές συνθήκες                                                                                                    | Περιγραφή των ζημιών που προκλήθηκαν                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Αμύγδαλα<br>Κεράσια<br>Βερίκοκα<br>(ποικιλία Μπεμπέκου)<br>Μήλα<br>Δαμάσκηνα<br>Αχλάδια | 56 580 555<br>(για όλα τα προϊόντα) | Υψηλές θερμοκρασίες και καύσωνας<br>Θερμός και ξηρός χειμώνας<br>Ξηρασία μεγάλης διάρκειας<br>Αιφνίδιες μεταβολές θερμοκρασίας | Οι υψηλές θερμοκρασίες και ο καύσωνας στη διάρκεια του καλοκαιριού του 2007 είχαν αρνητικές επιπτώσεις στην παραγωγή των προϊόντων αυτών, ιδίως στον σχηματισμό των ανθοφόρων οφθαλμών των σπαραγγιών. Η παρατεταμένη ξηρασία το 2007 και οι αιφνίδιες μεταβολές της θερμοκρασίας προκάλεσαν τη μείωση της παραγωγής. Επιπλέον, εξαιτίας του θερμού και ξηρού χειμώνα, οι ώρες λήθαργου πολλών δενδροκαλλιεργειών δεν ήταν επαρκείς.                                                                                         |
| 2. Ροδάκινα                                                                                | 10 970 348                          | Ίδιες κλιματικές συνθήκες με τον αριθ. 1                                                                                       | Ίδιες ζημιές που προκλήθηκαν και στον αριθ. 1                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 3. Σπαράγγια                                                                               | 6 751 747                           | Θερμός και ξηρός χειμώνας<br>Χαμηλές θερμοκρασίες                                                                              | Ο θερμός και ξηρός χειμώνας της περιόδου 2007-2008 συνέβαλε στην αυξημένη καταβολική δραστηριότητα των σπαραγγιών και προκάλεσε την απώλεια των θρεπτικών ουσιών που είχαν αποθηκευθεί. Οι συνθήκες αυτές είχαν ως αποτέλεσμα την ξαφνική μείωση της μελλοντικής παραγωγής σπαραγγιών. Η ήδη μειωμένη παραγωγή επηρεάστηκε επίσης από τις χαμηλές θερμοκρασίες που επικράτησαν τον Φεβρουάριο του 2008 και οι οποίες επιβράδυναν την ανάπτυξη. Αυτό προκάλεσε επιπλέον μείωση της συγκομιδής σπαραγγιών το 2008 στην Ελλάδα. |
| 4. Ανατολικά καπνά                                                                         | 13 817 834                          | Υψηλές θερμοκρασίες και καύσωνας<br>Ξηρασία                                                                                    | Οι υψηλές θερμοκρασίες και ο καύσωνας στη διάρκεια του καλοκαιριού του 2007 σε συνδυασμό με την ξηρασία κατέστησαν δυσχερή την αντιμετώπιση των προσβολών από έντομα και των ιών που μεταδόθηκαν από θρίπες και οδήγησαν στη μείωση της παραγωγής καπνού στο σύνολο της χώρας.                                                                                                                                                                                                                                               |
| 5. Θερινά γεώμηλα                                                                          | 7 220 996                           | Υψηλές θερμοκρασίες                                                                                                            | Οι υψηλές θερμοκρασίες στη διάρκεια του καλοκαιριού του 2006 και του 2008 κατέστησαν δυσχερή την αντιμετώπιση εντομολογικών και φυτοπαθολογικών προσβολών της καλλιέργειας θερινών γεώμηλων σε πολλούς νομούς της Ελλάδας.                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| 6. Βαμβάκι                                                                                 | 109 564 462                         | Ξηρασία μεγάλης διάρκειας<br>Θερμό καλοκαίρι<br>Ψυχρό φθινόπωρο<br>Βροχοπτώσεις                                                | Η παρατεταμένη ξηρασία προκάλεσε τη μείωση των αποθεμάτων νερού. Το θερμό καλοκαίρι, το οποίο ακολούθησε ένα ψυχρό φθινόπωρο, σε συνδυασμό με τις έντονες βροχοπτώσεις προς τα τέλη Σεπτεμβρίου του 2008 προκάλεσαν τη μείωση και την υποβάθμιση της ποιότητας της παραγωγής βαμβακιού σε ολόκληρη τη χώρα.                                                                                                                                                                                                                  |
| 7. Ελιές                                                                                   | 72 026 112                          | Ξηρασία<br>Παγετός<br>Βροχοπτώσεις                                                                                             | Η παρατεταμένη ξηρασία, ο παγετός που σημειώθηκε τον Φεβρουάριο του 2008 μετά από έναν ήπιο χειμώνα, οι υψηλές θερμοκρασίες και οι έντονες βροχοπτώσεις κατά την περίοδο άνθησης των ελαιόδεντρων προκάλεσαν σημαντική μείωση της παραγωγής ελιάς σε ολόκληρη τη χώρα.                                                                                                                                                                                                                                                       |

| Γεωργικό προϊόν                                                     | Συνολικό ποσό αποζημίωσης (ευρώ) | Δυσμενείς καιρικές συνθήκες            | Περιγραφή των ζημιών που προκλήθηκαν                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------------------------------------------------------------------|----------------------------------|----------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 8. Σιτηρά (αραβόσιτος, σιτάρι μαλακό, κριθάρι, βρώμη, σίκαλη, ρύζι) | 138 087 394                      | Βροχοπτώσεις<br>Μεταβολές θερμοκρασίας | Οι βροχοπτώσεις και οι μεταβολές της θερμοκρασίας στη διάρκεια της άνοιξης και του φθινοπώρου του 2008 προκάλεσαν υποβάθμιση της παραγωγής σιτηρών και διευκόλυναν την ανάπτυξη φυτοπαθολογικών προσβολών. Η υποβάθμιση της ποιότητας οφείλεται επίσης στην απουσία των απαραίτητων θρεπτικών ουσιών (πρωτεΐνη, γλουτένη) εξαιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών. |
| Σύνολο                                                              | 415 019 448                      |                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

(45) Σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, μεταξύ των αποζημιώσεων της τάξεως των 415 019 452 ευρώ, οι ενισχύσεις ύψους 27 614 905 ευρώ που καταβλήθηκαν σε 871 παραγωγούς θεωρούνται ως κρατικές ενισχύσεις συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης και των κατευθυντήριων γραμμών.

(46) Το υπόλοιπο ποσό των ενισχύσεων αυτών, ήτοι 387 404 547 ευρώ, καταβλήθηκε σε 784 408 παραγωγούς. Σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, οι εν λόγω ενισχύσεις είναι συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης και του κανονισμού απαλλαγής.

Κατά την άποψη των ελληνικών αρχών, οι εν λόγω ενισχύσεις πληρούσαν όλους τους όρους του άρθρου 11 του κανονισμού απαλλαγής. Ειδικότερα:

- α) η ακαθάριστη ένταση των ενισχύσεων δεν υπερέβη το 80 % της μείωσης των εσόδων από την πώληση του προϊόντος λόγω των δυσμενών καιρικών συνθηκών·
- β) ο υπολογισμός της ζημίας πραγματοποιήθηκε στο επίπεδο της μεμονωμένης εκμετάλλευσης·
- γ) το ποσό των ζημιών δεν περιλάμβανε δαπάνες οι οποίες δεν είχαν προκληθεί εξαιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών και οι παραγωγοί δεν είχαν λάβει αποζημιώσεις από άλλους οργανισμούς ασφάλισης·
- δ) οι εν λόγω αποζημιώσεις είχαν καταβληθεί απευθείας στους γεωργούς·
- ε) η απόφαση χορήγησης των εν λόγω ενισχύσεων καθώς και η καταβολή τους πραγματοποιήθηκαν εντός της προθεσμίας των τριών ετών μετά την επέλευση της ζημίας και τεσσάρων ετών μετά την επέλευση της ζημίας αντίστοιχα·
- στ) η μέθοδος υπολογισμού της κανονικής παραγωγής είναι η ίδια με εκείνη που περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 42 για τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν το 2008.

(47) Επιπλέον, οι ελληνικές αρχές εκτιμούν πως ακόμη κι αν οι ενισχύσεις αυτές δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ως γνήσιες

αποζημιώσεις (βλέπε αιτιολογική σκέψη 36) ή συμβιβάσιμες με τον κανονισμό απαλλαγής (βλέπε αιτιολογική σκέψη 46), θα έπρεπε να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της Συνθήκης και με την ανακοίνωση για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο.

Η χορήγηση των εν λόγω ενισχύσεων διευκόλυνε την πρόσβαση των δικαιούχων γεωργών σε χρηματοδότηση. Έτσι, οι εν λόγω αποζημιώσεις διασφάλισαν χρηματοοικονομική ρευστότητα στην πρωτογενή παραγωγή στην Ελλάδα, τον μοναδικό τομέα στον οποίο το ελληνικό κράτος μπορούσε να βασιστεί κατά τη διάρκεια των πρώτων αυτών μηνών της οικονομικής κρίσης ώστε να αποφύγει κινδύνους σε άλλους τομείς της ελληνικής οικονομίας. Ωστόσο, οι ενισχύσεις αυτές δεν χορηγήθηκαν χωρίς να εφαρμοστούν συγκεκριμένα κριτήρια. Αντιθέτως, χορηγήθηκαν μόνο σε περιπτώσεις πραγματικών οικονομικών προβλημάτων που συνδέονταν αποκλειστικά με την παραγωγή γεωργικών προϊόντων και πιο συγκεκριμένα σε περιπτώσεις προβλημάτων στη γεωργική παραγωγή συνδεόμενων με την ύπαρξη δυσμενών καιρικών συνθηκών (βλέπε αιτιολογική σκέψη 44). Για το μεγαλύτερο μέρος των ενισχύσεων αυτών, δεν είχαν καθοριστεί κατώτατα όρια όσον αφορά την ένταση και τον βαθμό του προβλήματος κάθε παραγωγού, με στόχο να στηριχθεί η ελληνική γεωργική οικονομία γενικότερα.

(48) Επιπλέον, σύμφωνα με το σημείο 7 στοιχείο α) της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο, η Επιτροπή εφαρμόζει όσον αφορά τις μη κοινοποιημένες ενισχύσεις <sup>(14)</sup> την εν λόγω ανακοίνωση εάν η ενίσχυση χορηγήθηκε μετά τις 17 Δεκεμβρίου 2008. Συνεπώς, οι ελληνικές αρχές είναι της άποψης ότι το σημείο 7 στοιχείο α) της εν λόγω ανακοίνωσης εφαρμόζεται όσον αφορά τις εν λόγω μη κοινοποιημένες ενισχύσεις, δεδομένου ότι χορηγήθηκαν στους παραγωγούς μετά τις 17 Δεκεμβρίου 2008.

(49) Οι ελληνικές αρχές εκτιμούν ότι οι ενισχύσεις αυτές, οι οποίες προβλέφθηκαν κατ' εξαίρεση, με τη διυπουργική απόφαση, συγκέντρωναν όλες τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο σημείο 4.2.2 της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο. Ειδικότερα:

- α) οι ενισχύσεις χορηγήθηκαν υπό τη μορφή καθεστώτος, δεδομένου ότι βασιζόνταν στη διυπουργική απόφαση·

<sup>(14)</sup> Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής για τον καθορισμό των εφαρμοστέων κανόνων για την αξιολόγηση παράνομης κρατικής ενίσχυσης (ΕΕ C 119 της 22.5.2002, σ. 22).



- β) χορηγήθηκαν μόνο σε επιχειρήσεις που δεν ήταν προβληματικές την 1η Ιουλίου 2008, σύμφωνα με τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων. Οι ελληνικές αρχές επιβεβαίωσαν ότι οι ενισχύσεις αυτές είχαν χορηγηθεί αποκλειστικά σε φυσικά πρόσωπα και ότι τα πρόσωπα αυτά, στο μεγαλύτερο μέρος τους, είχαν εξαιρεθεί βάσει της ελληνικής νομοθεσίας από την υποβολή φορολογικής δήλωσης καθώς τα ετήσια έσοδά τους ήταν κάτω των 12 000 ευρώ. Όλοι οι παραγωγοί οι οποίοι έλαβαν τις εν λόγω αποζημιώσεις είχαν τρέχουσες συναλλαγές με τράπεζες, καθώς οι πληρωμές των ενισχύσεων κατατέθηκαν στους τραπεζικούς τους λογαριασμούς. Οι ελληνικές αρχές βεβαιώνουν ότι οι εν λόγω παραγωγοί ήταν αξιόχρεοι και είχαν δυνατότητα επαρκούς τραπεζικής χρηματοδότησης. Συνεπώς, οι παραγωγοί αυτοί δεν αντιμετώπιζαν οικονομικά προβλήματα κατά τον χρόνο καταβολής των εν λόγω ενισχύσεων.
- γ) το καθεστώς ενισχύσεων δεν εφαρμόστηκε σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στον τομέα της αλιείας·
- δ) οι εν λόγω ενισχύσεις δεν αποτέλεσαν εξαγωγικές ενισχύσεις ούτε ενισχύσεις που ευνοούν τα εγχώρια προϊόντα έναντι των εισαγομένων·
- ε) είχαν χορηγηθεί κατά τη διάρκεια του έτους 2009, συνεπώς πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2010, όπως προβλέπεται στο σημείο 4.2.2 στοιχείο στ) της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο και
- στ) το ποσό της ενίσχυσης ανά γεωργό κυμάνθηκε μεταξύ 7 501 ευρώ και 15 000 ευρώ.
- (50) Σύμφωνα με το σημείο 4.2.2 στοιχείο ζ) της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο, οι σχετικές ενισχύσεις που θα λάμβανε κάθε δικαιούχος γεωργός δεν έπρεπε να φέρουν το συνολικό ποσό των ενισχύσεων που ελήφθησαν από τον δικαιούχο γεωργό στη διάρκεια της περιόδου από 1ης Ιανουαρίου 2008 έως 31ης Δεκεμβρίου 2010, σε επίπεδο υψηλότερο του ανώτατου ορίου των 15 000 ευρώ. Κατά την άποψη των ελληνικών αρχών, το γεγονός ότι ο ΕΛ.Γ.Α. δεν έλαβε από τους ενδιαφερόμενους γεωργούς δήλωση σε γραπτή ή ηλεκτρονική μορφή σχετικά με οποιαδήποτε άλλη ενίσχυση ή σσονος σημασίας (de minimis) και ενίσχυση βάσει της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο, η οποία ελήφθη εντός του τρέχοντος φορολογικού έτους, αποτελούσε απλώς ένα τυπικό ζήτημα. Έτσι, η μη τήρηση αυτής της τυπικής διαδικασίας δεν θα έπρεπε να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι δεν πληρούνται η προϋπόθεση που ορίζεται στο σημείο 4.2.2 στοιχείο ζ) της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο καθόσον, όπως μπορεί να αποδειχθεί από το μηχανογραφικό σύστημα του ΕΛ.Γ.Α., η Ελλάδα δεν είχε χορηγήσει κατά τη διάρκεια της περιόδου από 1ης Ιανουαρίου 2008 έως 31ης Δεκεμβρίου 2010 ενισχύσεις ή σσονος σημασίας στους παραγωγούς του πρωτογενούς τομέα γεωργικών προϊόντων ή ενισχύσεις βάσει της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο.
- (51) Σε κάθε περίπτωση, κατά την άποψη των ελληνικών αρχών, από αυτό το ποσό των 387 404 547 ευρώ, ενισχύσεις ύψους 75 382 500 ευρώ μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού ή σσονος σημασίας.
- (52) Οι ελληνικές αρχές εκτιμούν ότι οι ενισχύσεις ύψους 75 382 500 ευρώ συγκέντρωναν όλες τις προϋποθέσεις που ορίζονται στον κανονισμό ή σσονος σημασίας. Ειδικότερα:
- α) σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2 του κανονισμού ή σσονος σημασίας, για τις προαναφερόμενες ενισχύσεις, οι δικαιούχοι γεωργοί δεν έλαβαν αποζημιώσεις που υπερβαίνουν το ποσό των 7 500 ευρώ ανά γεωργό κατά την περίοδο των οικονομικών ετών 2008 έως 2010·
- β) το σωρευτικό ποσό των ενισχύσεων ή σσονος σημασίας που χορηγήθηκαν από την Ελλάδα στις γεωργικές επιχειρήσεις για περίοδο τριών οικονομικών ετών δεν υπερέβη το ποσό των 75 382 500 ευρώ, δηλαδή το ανώτατο σωρευτικό ποσό για την Ελλάδα σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 3 και το παράρτημα του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1535/2007.
4. Παρατηρήσεις σχετικά με τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν οι ενδιαφερόμενοι τρίτοι
- (53) Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν προσκόμισαν στοιχεία που να καταδεικνύουν ότι οι εν λόγω αποζημιώσεις είχαν αντίκτυπο στη θέση των μελών τους στην εσωτερική αγορά.
- (54) Όσον αφορά την παρατήρηση ότι δεν υποβλήθηκε η περιγραφή της φύσης των δυσμενών καιρικών συνθηκών, οι ελληνικές αρχές υπογραμμίζουν ότι μια τέτοια περιγραφή δεν απαιτείται από τη σχετική διυπουργική απόφαση για τις αποζημιώσεις και ότι, αντιθέτως, αυτό που ήταν αναγκαίο να καταδειχθεί ήταν αφενός η ύπαρξη των δυσμενών καιρικών συνθηκών και αφετέρου εάν οι ζημιές που προκλήθηκαν κάλυπταν το κατώτατο όριο του 30 % σε σχέση με την κανονική παραγωγή. Επιπλέον, στο πλαίσιο των παρατηρήσεων που υπέβαλε στην Επιτροπή, η Ελλάδα παρουσίασε αναλυτικά στοιχεία σχετικά με τις εν λόγω καιρικές συνθήκες υποστηριζόμενα από κατάλληλα μετεωρολογικά στοιχεία.
- (55) Όσον αφορά την παρατήρηση ότι η Ελλάδα δεν διευκρίνισε ούτε τη μέθοδο υπολογισμού που χρησιμοποιήθηκε για τις εν λόγω αποζημιώσεις ούτε το κατώτατο όριο ζημιών, οι ελληνικές αρχές υπενθυμίζουν ότι στο πλαίσιο των παρατηρήσεων που υπέβαλαν στην Επιτροπή προσκόμισαν αναλυτικά στοιχεία και για τα δύο αυτά ζητήματα.
- (56) Σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, η χορήγηση των εν λόγω αποζημιώσεων δεν είχε αντίκτυπο στους τελικούς καταναλωτές δεδομένου ότι η μείωση των τιμών των σχετικών γεωργικών προϊόντων δεν οδήγησε σε μείωση των τιμών λιανικής πώλησης. Για να υποστηρίξουν την άποψη αυτή, οι ελληνικές αρχές προσκόμισαν άρθρα από τον ελληνικό Τύπο, τα οποία έδειχναν ότι οι τιμές λιανικής πολλών γεωργικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων των εμπλεκόμενων στην προκειμένη περίπτωση προϊόντων, παρέμειναν σε υψηλά επίπεδα παρά το γεγονός ότι η τιμή χονδρικής πώλησης αυτών των γεωργικών προϊόντων είχε μειωθεί.

## VI. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

1. Ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης

- (57) Το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης ορίζει ότι ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές. Η Επιτροπή εκτιμά ότι πληρούνται οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις για τα σχετικά μέτρα.

- (58) Παροχές που χορηγούνται από κρατικούς πόρους

Όπως προκύπτει από την απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (νυν Δικαστήριο) της 22ας Μαΐου 2003 στην υπόθεση C-355/00, Φρέσκοτ Α.Ε. κατά Ελληνικού Δημοσίου<sup>(15)</sup> (εφεξής «υπόθεση Φρέσκοτ»), οι παροχές που χορηγεί ο ΕΛ.Γ.Α. χρηματοδοτούνται από κρατικούς πόρους και ότι καταλογίζονται στο Δημόσιο κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου<sup>(16)</sup>.

Όπως και στην υπόθεση Φρέσκοτ έτσι και στη παρούσα υπόθεση, από το άρθρο 5α του νόμου 1790/1988 (βλέπε επίσης αιτιολογική σκέψη 11), και τις λοιπές ισχύουσες διατάξεις της ελληνικής ισχύουσας νομοθεσίας, προκύπτει ότι τα έσοδα του ΕΛ.Γ.Α. από την ειδική ασφαλιστική εισφορά εισπράττονται από την αρμόδια οικονομική υπηρεσία, εισάγονται στον κρατικό προϋπολογισμό ως έσοδα του Δημοσίου και αποδίδονται στον ΕΛ.Γ.Α. μέσω του προϋπολογισμού του Υπουργείου Γεωργίας. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι οι εν λόγω εισφορές καταχωρίζονται λογιστικά ως έσοδα του Δημοσίου αρκεί για να θεωρηθεί ότι οι παροχές που χορηγούνται από τον ΕΛ.Γ.Α. προέρχονται από κρατικούς πόρους.

Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 2 του νόμου 1790/1998<sup>(17)</sup>, με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, ο ΕΛ.Γ.Α. μπορεί να καταβάλει ενισχύσεις ή αποζημιώσεις στους δικαιούχους με μεταφορά πόρων από τον κρατικό προϋπολογισμό ή με δανεισμό εκ μέρους του ΕΛ.Γ.Α. με την εγγύηση του ελληνικού Δημοσίου και την υποχρέωση του Δημοσίου για την αποπληρωμή του δανείου.

Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται άμεσα από το κράτος καθώς και τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς τους οποίους έχει ορίσει ή ιδρύσει το κράτος αυτό, συνιστούν κρατικούς πόρους κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης<sup>(18)</sup>. Κατά συνέπεια, στην προκειμένη περίπτωση, τα δύο δάνεια που σύναψε

ο ΕΛ.Γ.Α. για τις αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν το 2008 και το 2009 με την εγγύηση του ελληνικού Δημοσίου. (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 15 και 17) συνιστούν κρατικούς πόρους κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, δεδομένου ότι αποτελούν μέρος των πόρων του ΕΛ.Γ.Α., ο οποίος αποτελεί νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου που ανήκει εξ ολοκλήρου στο Δημόσιο και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Γεωργίας (βλέπε επίσης αιτιολογική σκέψη 8).

- (59) Μέτρα που επηρεάζουν τις συναλλαγές και νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό

Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι εν λόγω αποζημιώσεις παρέχουν ένα πλεονέκτημα στους εγχώριους παραγωγούς σε σχέση με τους λοιπούς παραγωγούς της Ένωσης οι οποίοι δεν λαμβάνουν την ίδια στήριξη. Ο γεωργικός τομέας είναι ανοιχτός στον ανταγωνισμό σε επίπεδο Ένωσης<sup>(19)</sup> και, ως εκ τούτου, ευαίσθητος σε κάθε μέτρο υπέρ της παραγωγής στο ένα ή το άλλο κράτος μέλος<sup>(20)</sup>. Συνεπώς, οι εν λόγω αποζημιώσεις απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά και να επηρεάσουν τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών.

- (60) Μέτρα που ευνοούν ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής

Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου<sup>(21)</sup>, θεωρούνται ως ενισχύσεις οι παρεμβάσεις οι οποίες, ανεξαρτήτως μορφής, ελαφρύνουν τις επιβαρύνσεις που κανονικώς βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχείρησης και οι οποίες κατά συνέπεια, χωρίς να είναι επιδοτήσεις υπό τη στενή έννοια του όρου, είναι της ίδιας φύσεως ή έχουν τα ίδια αποτελέσματα.

Στην υπόθεση Φρέσκοτ, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι η έννοια της επιχείρησης κατά το άρθρο 102 της Συνθήκης δεν καλύπτει έναν οργανισμό όπως ο ΕΛ.Γ.Α. όσον αφορά τις δραστηριότητες που ασκεί στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής ασφαλίσεως έναντι των φυσικών κινδύνων (βλέπε σκέψεις 79 και 88 της απόφασης).

<sup>(15)</sup> Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης μιας επιχείρησης η οποία απορρέει από τη χορήγηση κρατικής ενίσχυσης αποτελεί γενικά απόδειξη της νοθεύσης του ανταγωνισμού έναντι των άλλων επιχειρήσεων που δεν λαμβάνουν ενίσχυση του είδους αυτού (απόφαση του ΔΕΚ της 17ης Σεπτεμβρίου 1980 στην υπόθεση C-730/79 Philip Morris κατά Επιτροπής, Συλλογή 1980, σ. 2671, ελλ. έκδοση 1980-III, σ. 13, σκέψεις 11 και 12).

<sup>(20)</sup> Το 2008 οι συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών (ΕΕ-27) αντιπροσώπευαν για τα φυτικά προϊόντα 11 043 000 τόνους (εισαγωγές) και 10 799 000 τόνους (εξαγωγές), για τα φρούτα 13 494 000 τόνους (εισαγωγές) και 13 227 000 τόνους (εξαγωγές) εκ των οποίων για τα εσπεριδοειδή 4 236 000 τόνους (εισαγωγές) και 4 322 000 τόνους (εξαγωγές), για τα γεώμηλα 6 130 000 τόνους (εισαγωγές) και 5 760 000 τόνους (εξαγωγές), για το ελαιόλαδο 777 000 τόνους (εισαγωγές) και 724 000 τόνους (εξαγωγές), για το γάλα και άλλα γαλακτοκομικά προϊόντα 12 326 000 τόνους (εισαγωγές) και 13 130 000 τόνους (εξαγωγές), για το αιγοπρόβιο κρέας, συμπεριλαμβανομένων και των ζωντανών ζώων, σε βάρος σφαγίου 235 000 τόνους (εισαγωγές) και 275 000 τόνους (εξαγωγές), για το κρέας πουλερικών, συμπεριλαμβανομένων των ζωντανών ζώων, σε βάρος σφαγίου 3 346 000 τόνους (εισαγωγές) και 3 806 000 τόνους (εξαγωγές).

<sup>(21)</sup> Βλέπε ειδικότερα την απόφαση του ΔΕΚ της 1ης Δεκεμβρίου 1998, στην υπόθεση C-200/97 Ecotrader, Συλλογή 1999, σελίδα I-A-00019, σκέψη 37 και την απόφαση του ΔΕΚ της 17ης Ιουνίου 1999, στην υπόθεση C-75/97 Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-03671, σκέψη 23.

<sup>(15)</sup> Συλλογή 2003, σ. I-05263, σκέψη 81.

<sup>(16)</sup> Βλέπε, ειδικότερα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 2002, στην υπόθεση C-482/99, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-4397, σκέψη 24.

<sup>(17)</sup> Άρθρο που τροποποιήθηκε με το άρθρο 13 του νόμου 3074/2002.

<sup>(18)</sup> Βλέπε την απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Μαρτίου 2001 στην υπόθεση C-379/98, PreussenElektra AG, Συλλογή 2001, σ. I-02099, σκέψη 58. Επίσης την απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Ιανουαρίου 1985, στην υπόθεση 290/83, Επιτροπή κατά Γαλλικής Δημοκρατίας, Συλλογή 1985, σ. 439, σκέψη 14.



Πράγματι, το εν λόγω σύστημα υποχρεωτικής ασφάλισης επιδιώκει ουσιαστικά έναν στόχο κοινωνικής πολιτικής και αποβλέπει στην παροχή κατάλληλης ασφαλιστικής κάλυψης σε όλες τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εμφανίζουν υψηλότερο βαθμό επικινδυνότητας όσον αφορά τις ζημιές που προξενούνται από φυσικές καταστροφές (βλέπε σκέψεις 66 και 67 της απόφασης). Η ασφαλιστική εισφορά επιβάλλεται στο σύνολο των γεωργικών προϊόντων με ενιαία ποσοστά τα οποία είναι ανεξάρτητα από τον πραγματικό κίνδυνο για τον παραγωγό (βάσει της αρχής της αλληλεγγύης). Ο ΕΛ.Γ.Α. τελεί υπό την εποπτεία του κράτους, δεδομένου ότι το ύψος της εισφοράς, όσον αφορά τα έσοδα, καθώς και τα ποσοστά αποζημίωσης καθορίζονται από τους αρμόδιους υπουργούς.

Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 2002, στην υπόθεση C-218/00, *Cisal* κατά *INAIL* <sup>(22)</sup>, και στην υπό εξέταση περίπτωση τα δύο ουσιώδη στοιχεία του συστήματος ασφάλισης του ΕΛ.Γ.Α., ήτοι το ποσό των αποζημιώσεων και το ποσό των εισφορών, υπόκεινται στην εποπτεία του κράτους, η δε υποχρεωτική υπαγωγή που χαρακτηρίζει αυτό το ασφαλιστικό σύστημα είναι εκ των ων ουκ άνευ για τη χρηματοοικονομική ισορροπία του καθώς και για την εφαρμογή της αρχής της αλληλεγγύης, η οποία προϋποθέτει ότι οι παροχές προς τον ασφαλισμένο δεν είναι ανάλογες προς τις εισφορές που αυτός καταβάλλει.

Η διάφορα σε σχέση με την υπόθεση *Cisal* κατά *INAIL* έγκειται στο γεγονός ότι οι αποδέκτες των υπηρεσιών ασφάλισης του ΕΛ.Γ.Α. είναι επιχειρήσεις που ασκούν οικονομική δραστηριότητα. Το γεγονός ότι ο ΕΛ.Γ.Α. δεν ασκεί ο ίδιος οικονομική δραστηριότητα δεν αρκεί για να θεωρηθεί ότι οι αποδέκτες των παροχών που χορηγεί ο οργανισμός αυτός δεν είναι δυνάμει αποδέκτες κρατικών ενισχύσεων κατά την έννοια της Συνθήκης (βλέπε υπόθεση *Φρέσκοτ*, σκέψη 80).

Όσον αφορά το ζήτημα του οικονομικού πλεονεκτήματος, το Δικαστήριο ανέφερε απλώς στη σκέψη 84 της απόφασης στην υπόθεση *Φρέσκοτ* ότι «Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να δοθεί απάντηση στο ερώτημα, αφενός, αν και, ενδεχομένως, σε ποιο βαθμό, ελλείψει υποχρεωτικής ασφαλιστικής κάλυψης, οι ελληνικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις θα ήταν υποχρεωμένες και θα μπορούσαν πράγματι να ασφαλιστούν σε ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες ή να λάβουν άλλα μέτρα κατάλληλης προστασίας έναντι των συνεπειών που ενέχουν οι φυσικοί κίνδυνοι για τις εκμεταλλεύσεις αυτές και, αφετέρου, σε ποιο βαθμό η εισφορά αντιστοιχεί στο πραγματικό οικονομικό κόστος των παροχών που χορηγεί ο ΕΛ.Γ.Α. στο πλαίσιο της υποχρεωτικής ασφάλισης, αν πάντως αυτό το κόστος μπορεί να υπολογιστεί». Ωστόσο στη σκέψη 87, το Δικαστήριο στην υπόθεση *Φρέσκοτ* επισημαίνει ότι «...δεν διαθέτει τα αναγκαία πραγματικά και νομικά στοιχεία ώστε να απαντήσει στο σκέλος του υποβληθέντος ερωτήματος που αφορά τον ενδεχόμενο χαρακτηρισμό ως κρατικών των παροχών που χορηγεί ο ΕΛ.Γ.Α. στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής ασφάλισης έναντι φυσικών κινδύνων)....».

- (61) Από τη νομολογία του Δικαστηρίου επιβεβαιώνεται ότι ούτε ο κοινωνικός χαρακτήρας του μέτρου <sup>(23)</sup> ούτε το γεγονός

<sup>(22)</sup> Συλλογή 2002, σ. I-717, σκέψη 44.

<sup>(23)</sup> Βλέπε απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιουνίου 1999 στην υπόθεση C-75/97 *Βασίλειο του Βελγίου κατά Επιτροπής*, Συλλογή σ. I-03671, σκέψη 25.

ότι χρηματοδοτείται πλήρως ή εν μέρει με εισφορές που επιβάλλει η δημόσια αρχή και εισπράττει από τις οικείες επιχειρήσεις <sup>(24)</sup> αρκεί για να αποκλεισθεί ο χαρακτήρισμός του μέτρου ως ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, το οποίο δεν κάνει διάκριση των μέτρων κρατικής παρέμβασης ανάλογα με τις αιτίες ή τους σκοπούς τους αλλά τα ορίζει σε συνάρτηση με τα αποτελέσματά τους <sup>(25)</sup>.

Οι αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν το 2008 από τον ΕΛ.Γ.Α. στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής ασφάλισης αφορούσαν ορισμένα ελληνικά γεωργικά προϊόντα φυτικής και ζωικής προέλευσης, ενώ εκείνες που καταβλήθηκαν το 2009 αφορούσαν ορισμένες φυτικές καλλιέργειες. Κατά συνέπεια, οι αποζημιώσεις που καταβάλλονται από τον ΕΛ.Γ.Α. στους τοπικούς παραγωγούς γεωργικών προϊόντων μπορεί να παρέχουν επιλεκτικό οικονομικό πλεονέκτημα για τους εν λόγω παραγωγούς σε σχέση με άλλους παραγωγούς της Ένωσης οι οποίοι δεν λαμβάνουν την ίδια στήριξη.

Επιπλέον, σε περιπτώσεις όπου υπάρχει υψηλότερος κίνδυνος πρόκλησης ζημιών από φυσικές καταστροφές, είναι αμφίβολο εάν οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν ασφαλιστική κάλυψη από ιδιωτικό φορέα ασφάλισης με παρόμοιους όρους. Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι υπό τις συνθήκες αυτές οι αποζημιώσεις που χορηγήθηκαν από τον ΕΛ.Γ.Α. μέσω του εν λόγω συστήματος ασφάλισης συνιστούν επιλεκτικό οικονομικό πλεονέκτημα για τους δικαιούχους.

- (62) Υπό το φως της απόφασης στην υπόθεση *Φρέσκοτ* (βλέπε σκέψη 86), μπορεί ωστόσο να τεθεί το ερώτημα εάν το εν λόγω μέτρο θα μπορούσε να δικαιολογηθεί από τη φύση και την όλη οικονομία του συστήματος. Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος βαρύνεται να το αποδείξει <sup>(26)</sup>. Θα πρέπει να εξετασθεί εάν τα ειδικά χαρακτηριστικά του γεωργικού τομέα και η ιδιαίτερη εξάρτησή του από ορισμένες καιρικές συνθήκες και ο ευάλωτος χαρακτήρας του απέναντι στους φυσικούς κινδύνους στην Ελλάδα επιτάσσουν τη θέσπιση κρατικού καθεστώτος που να εξασφαλίζει ένα ελάχιστο επίπεδο αποζημίωσης βάσει της αρχής της αλληλεγγύης. Ωστόσο, ένα μέτρο που συνιστά εξαίρεση από την εφαρμογή του γενικού συστήματος (οιονεί) φορολογικών επιβαρύνσεων μπορεί να δικαιολογείται από τη φύση και τη γενική οικονομία του/συστήματος αν το οικείο κράτος μέλος μπορεί να αποδείξει ότι το μέτρο αυτό απορρέει ευθέως από τις θεμελιώδεις ή κατευθυντήριες αρχές του συστήματος αυτού. Συναφώς, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ, αφενός, των στόχων τους οποίους έχει οριστεί να υπηρετεί ένα ειδικό καθεστώς και οι οποίοι είναι εξωγενείς σε σχέση προς το σύστημα αυτό και, αφετέρου, των μηχανισμών που είναι συμφυείς με το ίδιο το σύστημα και οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων αυτών <sup>(27)</sup>.

<sup>(24)</sup> Βλέπε απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Μαρτίου 1977 στην υπόθεση C-78/76 *Steinike & Weinlig* κατά Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, Συλλογή 1977 σ. 00595, ελλ. ιδ. έκδοση σ. 171, σκέψη 22.

<sup>(25)</sup> Βλέπε απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Φεβρουαρίου 1996 στην υπόθεση C-56/93 *Βέλγιο κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1996 σ. I-273, σκέψη 79 ή απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Σεπτεμβρίου 1996 στην υπόθεση C-241/94, *Γαλλία κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1996 σ. I-4551, σκέψη 20.

<sup>(26)</sup> Απόφαση του Δικαστηρίου (πέμπτο τμήμα) της 29ης Απριλίου 2004 στην υπόθεση C-159/01, *Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής*, Συλλογή I-4461, σκέψη 43.

<sup>(27)</sup> Απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Σεπτεμβρίου 2006 στην υπόθεση C-88/03, *Πορτογαλία κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2006, σ. I-07115, σκέψη 81.

Εφόσον προκύπτει ότι ο ΕΛ.Γ.Α δεν χρηματοδοτείται αποκλειστικά από τις εισφορές οιονει φορολογικής επιβάρυνσης αλλά επίσης από άμεσες εισφορές του Κράτους, μια τέτοια αιτιολόγηση που βασίζεται στην αλληλεγγύη μεταξύ των παραγωγών δεν μπορεί να εφαρμοστεί και επομένως το καθεστώς πρέπει να θεωρηθεί επιλεκτικό στο σύνολό του.

Έτσι, στην προκειμένη περίπτωση, οι αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν στους παραγωγούς το 2008, ήτοι 386 986 648 ευρώ, δεν είχαν χρηματοδοτηθεί κατά το μεγαλύτερο μέρος τους από τις υποχρεωτικές ειδικές εισφορές, καθώς οι τελευταίες ανέρχονταν μόλις σε 88 353 000 ευρώ. Στην περίπτωση αυτή, οι παροχές που χορηγήθηκαν στους ασφαλισμένους παραγωγούς δεν μπορούσαν πλέον να θεωρηθούν ως αποκλειστικά χρηματοδοτούμενες από εισφορές <sup>(28)</sup>.

(63) Όσον αφορά τις αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν το 2009, ήτοι 415 019 452 ευρώ, η Επιτροπή επισημαίνει ότι δεν χρηματοδοτήθηκαν από τις υποχρεωτικές ειδικές εισφορές, το ποσό των οποίων ανήλθε το 2009 σε 57 015 388 ευρώ. Οι αποζημιώσεις αυτές προβλέφθηκαν με τη διυπουργική απόφαση ως κατ' εξαίρεση ασφαλιστική κάλυψη για ζημιές που προκλήθηκαν στη φυτική παραγωγή και δεν αποτελούσαν μέρος των αποζημιώσεων τις οποίες ο ΕΛ.Γ.Α. όφειλε να καταβάλει στους παραγωγούς στη διάρκεια του 2009 για την αντιστάθμιση ζημιών στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής ασφάλισης. Κατά συνέπεια, το επιχείρημα των ελληνικών αρχών ότι και αυτές οι αποζημιώσεις θα έπρεπε να θεωρηθούν γνήσιες αποζημιώσεις δεν μπορεί να υποστηριχθεί από την Επιτροπή.

(64) Για να μπορέσει να καταβάλει αυτές τις υψηλές αποζημιώσεις στους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων, ο ΕΛ.Γ.Α. χρειάστηκε να συνάψει δύο δάνεια τα οποία θα αποπληρωθούν σε δέκα έτη (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 16 και 17). Βάσει των στοιχείων που υποβλήθηκαν από τις ελληνικές αρχές σχετικά με την εξέλιξη των ετήσιων δόσεων τόκων και χρεολυσίου για τα δύο δάνεια, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο ΕΛ.Γ.Α. δεν θα είναι σε θέση να αποπληρώσει τις ετήσιες δόσεις επί δέκα έτη μέσω των ειδικών ασφαλιστικών εισφορών των παραγωγών, καθώς οι εισφορές αυτές θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την καταβολή αποζημιώσεων για ζημιές που θα προκύψουν στη διάρκεια των ετών αυτών.

(65) Στο πλαίσιο των συμπληρωματικών πληροφοριών που υπέβαλαν, οι ελληνικές αρχές επεσήμαναν ότι ο νέος νόμος 3877/2010 ψηφίστηκε με σκοπό την αύξηση των εσόδων του ΕΛ.Γ.Α.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο εν λόγω νόμος μπορεί πράγματι να συμβάλει στην εξυγίανση της λειτουργίας του ΕΛ.Γ.Α. στο μέλλον. Όμως η αύξηση των εσόδων του ΕΛ.Γ.Α. στο μέλλον δεν οδηγεί στο συμπέρασμα ότι θα αρκούσε για την εξόφληση των εν λόγω δανείων και για τη χορήγηση αποζημιώσεων στους γεωργούς κατά τη διάρκεια των εν λόγω ετών.

Το δάνειο που συνάψε ο ΕΛ.Γ.Α. για το έτος 2009 επιβάρυνε σε μεγάλο βαθμό τα έσοδα που θα έχει τα επόμενα 10 έτη, δεδομένου ότι έχει ήδη επιβαρυνθεί με την αποπληρωμή του δανείου που είχε συνάψει για το έτος 2008 και για το οποίο είχε δεσμεύσει προκαταβολικά τις ασφαλιστικές εισφορές των επομένων ετών. Όπως επισημαίνουν τα ενδιαφερόμενα μέρη (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 34 και 35), το πρό-

βλημα αυτό σαφώς επιδεινώνεται από την ύπαρξη δύο συμπληρωματικών δανείων τα οποία συνήψε επίσης ο ΕΛ.Γ.Α. το 2009. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι τα εν λόγω μέτρα θα χρηματοδοτούνταν επίσης από άλλους κρατικούς πόρους που θα διατίθεντο στον ΕΛ.Γ.Α.

(66) Σε κάθε περίπτωση δεν προκύπτει ότι οι διαφοροποιήσεις που γίνονται από τα καθεστώτα ενίσχυσης μεταξύ επιχειρήσεων που βρίσκονται σε συγκρίσιμη πραγματική και νομική κατάσταση μπορούν να δικαιολογηθούν βάσει των στόχων αλληλεγγύης του συστήματος, στο πλαίσιο της ελληνικής νομοθεσίας για την αποζημίωση λόγω φυσικών φαινομένων. Πρώτον παρόμοιοι κίνδυνοι αναλαμβάνονται από τις ίδιες τις επιχειρήσεις σε τομείς άλλους από αυτούς που καλύπτονται από το υπό εξέταση καθεστώς. Δεύτερον, είναι προφανές ότι και στο εσωτερικό του γεωργικού τομέα που καλύπτεται από το καθεστώς αυτό, ορισμένοι παραγωγοί είναι πάντοτε περισσότεροι από άλλους εκτεθειμένοι σε ορισμένους κινδύνους (ως εκ του τύπου της παραγωγής ή της γεωγραφικής θέσης), κατά τρόπο ώστε οι ενισχύσεις να καταβάλλονται υπέρμετρα σε ορισμένους παραγωγούς εις βάρος άλλων.

(67) Για τους λόγους αυτούς, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν στους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων από τον ΕΛ.Γ.Α. το 2008 και το 2009 στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής ασφάλισης εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης και συνιστούν κρατικές ενισχύσεις.

(68) Ως εκ τούτου, θα πρέπει να εξεταστεί κατά πόσο είναι δυνατό να επιτραπεί παρέκκλιση από τη γενική αρχή απαγόρευσης της χορήγησης κρατικών ενισχύσεων που θεσπίζεται με το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης.

## 2. Χαρακτηρισμός των μέτρων ως παράνομων ενισχύσεων

(69) Δεδομένου ότι οι εν λόγω ενισχύσεις χορηγήθηκαν και καταβλήθηκαν χωρίς να έχουν προηγουμένως κοινοποιηθεί, συνιστούν παράνομες ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 1 στοιχείο στ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999.

## 3. Εκτίμηση του συμβιβασμού των ενισχύσεων δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης

(70) Δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, οι ενισχύσεις για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών μπορούν να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον.

(71) Για να μπορούν να τύχουν της παρέκκλισης αυτής, οι εν λόγω ενισχύσεις πρέπει να τηρούν τις διατάξεις των νομικών κειμένων που ήταν σε ισχύ κατά τον χρόνο χορήγησης των ενισχύσεων, ήτοι το 2008 και το 2009. Στην περίπτωση αυτή πρόκειται για τις κατευθυντήριες γραμμές και ειδικότερα για την ενότητα V.B σχετικά με τις ενισχύσεις για την αντιστάθμιση ζημιών στη γεωργική παραγωγή ή στα μέσα γεωργικής παραγωγής και ιδίως το σημείο V.B.3 σχετικά με τις ενισχύσεις για την αποζημίωση γεωργών για απώλειες που προκαλούνται από δυσμενείς καιρικές συνθήκες, καθώς και το άρθρο 11 του κανονισμού απαλλαγής.

<sup>(28)</sup> Βλέπε για το θέμα αυτό τις προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Stix-Hackl σχετικά με την υπόθεση Φρέσκοτ, σκέψη 77.



Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι διατάξεις της ενότητας V.B.4 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις ενισχύσεις για την καταπολέμηση ζωικών και φυτικών ασθενειών θα έπρεπε να εφαρμοστούν για ορισμένους κλάδους παραγωγής που αποτελούν το αντικείμενο ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στους παραγωγούς το 2009 (ανατολικά καπνά, θερινά γεώμηλα). Ωστόσο, δεδομένου ότι οι ελληνικές αρχές κατέδειξαν ότι οι ασθένειες στους εν λόγω κλάδους παραγωγής ήταν αποτέλεσμα δυσμενών καιρικών συνθηκών (βλέπε επίσης αιτιολογική σκέψη 44), σύμφωνα με την υποσημείωση αριθ. 31 της ενότητας V.B.4 των κατευθυντήριων γραμμών, η Επιτροπή αξιολόγησε τα μέτρα ενίσχυσης σύμφωνα με τις διατάξεις της ενότητας V.B.3.

(72) Οι όροι που προβλέπονται στις προαναφερθείσες διατάξεις των κατευθυντήριων γραμμών που ισχύουν στην περίπτωση αυτή είναι οι ακόλουθοι:

- α) σύμφωνα με το σημείο 125 των κατευθυντήριων γραμμών, δυσμενείς καιρικές συνθήκες, όπως ο παγετός, το χαλάζι, η βροχή ή η ξηρασία, ήτοι φαινόμενα όπως αυτά που στην προκειμένη περίπτωση προκάλεσαν ζημιές σε ορισμένα είδη γεωργικής παραγωγής στην Ελλάδα στη διάρκεια των ετών 2008 και 2009, μπορούν να εξομοιωθούν προς θεομηνίες όταν το επίπεδο των ζημιών φθάνει ένα κατώτατο όριο σε σχέση με την κανονική παραγωγή. Η αποζημίωση για τα εν λόγω εξομοιούμενα συμβάντα συμβάλλει στην ανάπτυξη του γεωργικού τομέα και πρέπει να επιτρέπεται βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης.

Συνεπώς, για να είναι επιλέξιμες για ενισχύσεις, οι ζημιές που προκαλούνται εξαιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών πρέπει να ανέρχονται στο 30 % της μέσης ετήσιας παραγωγής του γεωργού κατά την προηγούμενη τριετή περίοδο ή του μέσου όρου τριετίας που έχει υπολογιστεί με βάση την προηγούμενη πενταετία, αφαιρουμένων της υψηλότερης και χαμηλότερης τιμής. Σύμφωνα με το σημείο 128 των κατευθυντήριων γραμμών, η Επιτροπή μπορεί να δεχτεί εναλλακτικές μεθόδους υπολογισμού της κανονικής παραγωγής, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών τιμών αναφοράς, εφόσον κρίνει ότι οι τιμές αυτές είναι αντιπροσωπευτικές και δεν βασίζονται σε αφύσικα υψηλές αποδόσεις.

- β) οι κοινοποιήσεις μέτρων ενίσχυσης πρέπει να περιλαμβάνουν μεταξύ των δικαιολογητικών τα κατάλληλα μετεωρολογικά στοιχεία. Επιπλέον, το δυσμενές καιρικό φαινόμενο που μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία πρέπει να έχει αναγνωριστεί επίσημα από τις δημόσιες αρχές.
- γ) η ακαθάριστη ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 80 % (90 % στις μειονεκτικές περιοχές ή στις περιοχές που αναφέρονται στο άρθρο 36 στοιχείο α) σημεία i), ii) και iii) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20ής Σεπτεμβρίου 2005, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) <sup>(29)</sup>, όπως αυτές καθορίζονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τα άρθρα 50 και 94 του εν λόγω κανονισμού) της μείωσης των εσόδων από την πώληση του προϊόντος, υπολογιζόμενης με αφαίρεση:

- i) του αποτελέσματος του πολλαπλασιασμού της ποσότητας του προϊόντος που παρήχθη το έτος στο οποίο συνέβη το δυσμενές καιρικό φαινόμενο επί τη μέση τιμή πώλησης που λήφθηκε κατά το εν λόγω έτος·

από

- ii) το αποτέλεσμα του πολλαπλασιασμού της μέσης ετήσιας ποσότητας που παρήχθη κατά την προηγούμενη τριετή χρονική περίοδο (ή από ένα τριετή μέσο όρο βασισμένο στην προηγούμενη πενταετή περίοδο, μετά από αφαίρεση της ανώτατης και κατώτατης τιμής) επί τη μέση ληφθείσα τιμή πώλησης.

Το επιλέξιμο για ενίσχυση ποσό μπορεί να αυξηθεί με άλλες δαπάνες που επιβάρυναν ειδικά τον γεωργό λόγω μη συγκομιδής εξαιτίας του δυσμενούς καιρικού φαινομένου.

- δ) από το ανώτατο ποσό των ζημιών που είναι επιλέξιμες για ενίσχυση πρέπει να αφαιρούνται τα ποσά που ενδεχομένως έχουν εισπραχθεί στο πλαίσιο καθεστώτων ασφάλισης και οι δαπάνες που δεν πραγματοποιήθηκαν λόγω του δυσμενούς καιρικού φαινομένου.
- ε) ο υπολογισμός της ζημίας πρέπει να γίνεται στο επίπεδο της μεμονωμένης εκμετάλλευσης, όμως η Επιτροπή μπορεί να δεχτεί τον υπολογισμό βάσει μέσων απωλειών, υπό τον όρο ότι είναι αντιπροσωπευτικές και δεν οδηγούν σε σημαντική υπεραποζημίωση των δικαιούχων.
- στ) ο δικαιούχος οφείλει σε κάθε περίπτωση να καλύπτει ένα μέρος του κόστους [σημείο 125 δ)] των κατευθυντήριων γραμμών.
- ζ) τα καθεστώτα ενίσχυσης πρέπει να θεσπιστούν εντός τριών ετών και η ενίσχυση πρέπει να καταβληθεί εντός τεσσάρων ετών μετά την πραγματοποίηση της δαπάνης ή της ζημίας.

#### Αντισταθμιστικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν το 2008

- (73) Όσον αφορά τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις ύψους 373 257 465,71 ευρώ τις οποίες ο ΕΛ.Γ.Α. χορήγησε στους παραγωγούς για την αντιστάθμιση ζημιών που υπέστησαν στη φυτική τους παραγωγή εξαιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών, η Επιτροπή επισημαίνει ότι κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, ήτοι ένα ποσό 347 193 466,52 ευρώ (βλέπε αιτιολογική σκέψη 42), τηρούν τις κατευθυντήριες γραμμές και τον κανονισμό απαλλαγής που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 72. Όσον αφορά τις ενισχύσεις για διαδοχικές ζημιές στην ίδια φυτική παραγωγή, ύψους 2 472 785,97 ευρώ, τηρούν και εκείνες, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, ήτοι για ένα ποσόν ύψους 2 300 185,51 ευρώ, τις κατευθυντήριες γραμμές και τον κανονισμό απαλλαγής που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 72.
- (74) Ειδικότερα, όπως δείχνει ο πίνακας στην αιτιολογική σκέψη 42, πληρούται η προϋπόθεση που αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 72 στοιχείο α), ήτοι το κατώτατο όριο ζημιών ανερχόταν στο 30 % της κανονικής παραγωγής όσον αφορά τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις ύψους 347 193 466,52 ευρώ. Όσον αφορά τις ενισχύσεις για διαδοχικές ζημιές, το κατώτατο όριο των ζημιών για το 93,02 % του συνολικού

<sup>(29)</sup> ΕΕ L 277 της 21.10.2005, σ. 1.

ποσού των ενισχύσεων αυτών, ήτοι 2 300 185,51 ευρώ, ανήλθε στο 30 % της κανονικής παραγωγής και, επομένως, πληρούνται και για τις ενισχύσεις αυτές η προϋπόθεση που αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 72 στοιχείο α).

- (75) Βάσει των πληροφοριών που υποβλήθηκαν από τις ελληνικές αρχές (βλέπε αιτιολογική σκέψη 39), η ακαθάριστη ένταση των εν λόγω αντισταθμιστικών ενισχύσεων σε σχέση με τη μείωση των εσόδων από την πώληση του προϊόντος τηρεί τα ανώτατα όρια που καθορίζονται στο άρθρο 11 του κανονισμού απαλλαγής [βλέπε αιτιολογική σκέψη 72 στοιχείο γ)]. Ωστόσο, ο υπολογισμός της έντασης δεν αναφέρεται στη μέση ποσότητα που παρήχθη κατά την προηγούμενη τριετή χρονική περίοδο (ή σε έναν τριετή μέσο όρο) σύμφωνα με το άρθρο 2 σημείο 8) του κανονισμού απαλλαγής, δεδομένου ότι για τις εν λόγω αντισταθμιστικές ενισχύσεις εφαρμόστηκε άλλη μέθοδος υπολογισμού της κανονικής παραγωγής (βλέπε αιτιολογική σκέψη 40 για την περιγραφή της μεθόδου υπολογισμού).
- (76) Σύμφωνα με το σημείο 128 των κατευθυντήριων γραμμών, η Επιτροπή μπορεί να δεχτεί εναλλακτικές μεθόδους υπολογισμού αντί της μεθόδου που προβλέπεται στο άρθρο 2 σημείο 8) του κανονισμού απαλλαγής, εφόσον κρίνει ότι είναι αντιπροσωπευτικές και δεν βασίζονται σε αφύσικα υψηλές αποδόσεις. Αφού ανέλυσε την περιγραφή της μεθόδου υπολογισμού που χρησιμοποιήθηκε στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εν λόγω μέθοδος εμπίπτει στο σημείο 128 των κατευθυντήριων γραμμών και ότι λαμβανομένης υπόψη της έντασης των σχετικών ενισχύσεων δεν υπήρξε κίνδυνος υπεραποζημίωσης των ζημιών που προκλήθηκαν.
- (77) Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι τα μετεωρολογικά στοιχεία που υπέβαλε η Ελλάδα σχετικά με τα συμβάντα που σημειώθηκαν στη διάρκεια της περιόδου εμπορίας 2007-2008 αποδεικνύουν την επέλευση καιρικών συνθηκών που αιτιολογούν τη χορήγηση των εν λόγω ενισχύσεων.
- (78) Επίσης, σύμφωνα με τις πληροφορίες που υποβλήθηκαν σχετικά με τις εν λόγω ενισχύσεις (βλέπε αιτιολογική σκέψη 39), αφαιρέθηκαν από αυτές ποσά που ενδεχομένως είχαν εισπραχθεί από ασφαλιστική εταιρεία και δαπάνες που δεν είχαν πραγματοποιηθεί εξαιτίας του συμβάντος που προκάλεσε τις ζημιές. Επιπλέον, ο υπολογισμός της ζημίας πραγματοποιήθηκε στο επίπεδο της μεμονωμένης εκμετάλλευσης. Τέλος, τηρήθηκαν οι προθεσμίες καταβολής ενισχύσεων μετά την επέλευση της ζημίας, οι οποίες μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 72 στοιχείο ζ).
- (79) Βάσει των όσων προηγήθηκαν, η Επιτροπή μπορεί να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι αντισταθμιστικές ενισχύσεις ύψους 349 493 652,03 ευρώ, οι οποίες χορηγήθηκαν από τον ΕΛ.Γ.Α. στους παραγωγούς στη διάρκεια του 2008 για την αντιστάθμιση ζημιών στη φυτική τους παραγωγή, εκ των οποίων 2 300 185,51 ευρώ αφορούν ενισχύσεις για διαδοχικές ζημιές στην ίδια φυτική παραγωγή, τηρούν τις σχετικές διατάξεις των κατευθυντήριων γραμμών και του κανονισμού απαλλαγής και μπορούν, κατά συνέπεια, να θεωρηθούν ως κρατικές ενισχύσεις συμβιβασίμες με την εσωτερική αγορά κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης.
- (80) Όμως, όπως δείχνει ο πίνακας στην αιτιολογική σκέψη 42, οι αντισταθμιστικές ενισχύσεις ύψους 26 063 999,19 ευρώ που χορηγήθηκαν από τον ΕΛ.Γ.Α. στους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων στη διάρκεια του έτους 2008 για την αντιστάθμιση ζημιών στη φυτική τους παραγωγή δεν τηρούν τη διάταξη του άρθρου 2 σημείο 8) του κανονισμού απαλλαγής σχετικά με το κατώτατο όριο ζημιών σε σχέση με την κανονική παραγωγή. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι εν λόγω αντισταθμιστικές ενισχύσεις δεν είναι συμβιβασίμες με τους σχετικούς όρους που περιέχονται στις κατευθυντήριες γραμμές και στο κανονισμού απαλλαγής και ως εκ τούτου δεν μπορούν να τύχουν της παρέκκλισης του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης.
- (81) Όσον αφορά τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις ύψους 7 338 119,74 ευρώ που χορηγήθηκαν στους γεωργούς από τον ΕΛ.Γ.Α. το 2008 για ζημιές στο ζωικό κεφάλαιο, από την αιτιολογική σκέψη 43 προκύπτει ότι, σύμφωνα με την ελληνικές αρχές, οι εν λόγω ενισχύσεις, δεδομένου ότι καταβλήθηκαν στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής ασφάλισης, δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις. Παρότι οι ανωτέρω αρχές καταλήγουν σε αυτό το συμπέρασμα για όλες τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από τον ΕΛ.Γ.Α. το 2008 και το 2009, μόνο σχετικά με αυτές τις ενισχύσεις δεν υπέβαλαν συμπληρωματικές πληροφορίες βάσει των οποίων οι εν λόγω ενισχύσεις θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν συμβιβασίμες με τις κατευθυντήριες γραμμές. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι εν λόγω ενισχύσεις δεν πληρούν τους σχετικούς όρους των κατευθυντήριων γραμμών και του κανονισμού απαλλαγής και ως εκ τούτου δεν μπορούν να τύχουν της παρέκκλισης του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης.
- Σε κάθε περίπτωση, η Επιτροπή επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι το οικείο κράτος μέλος, προκειμένου να ανταποκριθεί στο καθήκον συνεργασίας που υπέχει έναντι της Επιτροπής, έχει την υποχρέωση να παράσχει όλα τα στοιχεία που θα δώσουν τη δυνατότητα στο θεσμικό αυτό όργανο να ελέγξει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις της παρέκκλισης της οποίας ζητεί να τύχει το εν λόγω κράτος <sup>(30)</sup>. Στην προκειμένη περίπτωση, οι ελληνικές αρχές δεν επικαλέστηκαν ποτέ την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών ούτε προσκόμισαν οποιοδήποτε έγγραφο που να δίνει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να εξετάσει τα στοιχεία υπό το φως των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών και αυτό παρά τις υποδείξεις της Επιτροπής στη στο σημείο 21 της απόφασης για την κίνηση της διαδικασίας έρευνας.
- (82) Όσον αφορά τις ενισχύσεις ύψους 114 374,86 ευρώ για ζημιές στη φυτική παραγωγή που προέβλεπε η αρκούδα, οι ενισχύσεις αυτές δεν καλύπτονται από την ενότητα V, «Διαχείριση κινδύνων και κρίσεων» των κατευθυντήριων γραμμών. Σύμφωνα με το σημείο 23 των κατευθυντήριων γραμμών, για τα μέτρα ενίσχυσης που δεν καλύπτονται από τις κατευθυντήριες γραμμές, η Επιτροπή προχωρεί σε εξέταση κατά περίπτωση και εγκρίνει μέτρα αυτού του είδους μόνο εφόσον η θετική συμβολή στην ανάπτυξη του τομέα αντισταθμίζει σε μεγάλο βαθμό τους κινδύνους στρέβλωσης τους ανταγωνισμού που παρουσιάζουν.

<sup>(30)</sup> Απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Ιουνίου 2005, Regione autonoma della Sardegna κατά Επιτροπής, T-171/02, Συλλογή σ. II-2123, σκέψη 129.



Σύμφωνα με το σημείο 113 των κατευθυντήριων γραμμών, όταν πρόκειται να εγκριθεί μία κρατική ενίσχυση για τη διαχείριση κινδύνων, πρέπει να προβλεφθεί να ζητείται από τους παραγωγούς μία ελάχιστη συνεισφορά στις ζημιές ώστε να αμβλύνεται ο κίνδυνος στρέβλωσης του ανταγωνισμού και να υπάρχει κίνητρο για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων. Όμως, στην προκειμένη περίπτωση η ένταση των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν ήταν της τάξεως του 100 % και, κατά την άποψη της Επιτροπής, η πλήρης απουσία συνεισφοράς εκ μέρους των παραγωγών στις ζημιές παρουσιάζει κινδύνους στρέβλωσης του ανταγωνισμού. Για τον λόγο αυτό η Επιτροπή θεωρεί ότι μία ελάχιστη συνεισφορά από τους παραγωγούς ύψους 20 % θα έπρεπε να είχε ζητηθεί στην προκειμένη περίπτωση. Επομένως, οι ενισχύσεις αυτές είναι συμβατές με την εσωτερική αγορά μέχρι το 80 % της έντασης της ενίσχυσης, ήτοι 91 500 ευρώ. Αντίθετα, για το υπόλοιπο ποσό των ενισχύσεων αυτών, το οποίο αντιστοιχεί στο 20 % της έντασης της ενίσχυσης, οι εν λόγω ενισχύσεις θεωρούνται ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά.

- (83) Όσον αφορά τις ενισχύσεις για διορθωτικές ενέργειες κατόπιν εκ παραδρομής λαθών καταχώρισης στις εκθέσεις εκτίμησης των ενισχύσεων για ζημιές στη φυτική παραγωγή και το ζωικό κεφάλαιο, η Ελλάδα προσκόμισε μόνο το συνολικό ποσό των ενισχύσεων αυτών, δηλαδή 3 803 901,72 ευρώ. Ωστόσο τα ποσά που αφορούν τις διορθωτικές ενέργειες σε σχέση με τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις για ζημιές στη φυτική παραγωγή και το ζωικό κεφάλαιο καθώς και για ζημιές στη φυτική παραγωγή που προέξενσε η αρκούδα (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 41, 42 και 43) δεν συγκεκριμενοποιήθηκαν στο πλαίσιο των συμπληρωματικών πληροφοριών που απέστειλαν οι ελληνικές αρχές στην Επιτροπή. Δεδομένου ότι οι διορθωτικές ενέργειες αφορούσαν διοικητικά σφάλματα που συνίσταντο σε χρέη του ΕΛ.Γ.Α. έναντι των δικαιούχων των εν λόγω ενισχύσεων, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι μόνο οι διορθωτικές αυτές ενισχύσεις θα μπορούσαν να αποτελέσουν τμήμα των σχετικών αντισταθμιστικών ενισχύσεων. Ωστόσο, δεδομένου ότι μόνο οι αντισταθμιστικές ενισχύσεις για ζημιές στη φυτική παραγωγή ύψους 349 666 252,49 ευρώ (βλέπε αιτιολογική σκέψη 75) κρίθηκαν από την Επιτροπή συμβιβάσιμες, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μόνο οι διορθωτικές ενέργειες που αφορούν τις εν λόγω αντισταθμιστικές ενισχύσεις μπορούν να θεωρηθούν ως ενισχύσεις που πληρούν τους σχετικούς όρους των κατευθυντήριων γραμμών και του κανονισμού απαλλαγής και που μπορούν να τύχουν της παρέκκλισης του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης.

#### Αντισταθμιστικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν το 2009

- (84) Μεταξύ των αντισταθμιστικών ενισχύσεων ύψους 415 019 452 ευρώ που καταβλήθηκαν από τον ΕΛ.Γ.Α στους γεωργούς κατά τη διάρκεια του 2009, ενισχύσεις ύψους 27 614 905 ευρώ είναι συμβατές με τις κατευθυντήριες γραμμές και τον κανονισμό περί απαλλαγής όπως αναλύονται στην αιτιολογική σκέψη 73.
- (85) Βάσει λεπτομερών στοιχείων τα οποία προσκόμισαν οι ελληνικές αρχές για κάθε αντισταθμιστική ενίσχυση που καταβλήθηκε από τον ΕΛ.Γ.Α. το 2009 (βλέπε αιτιολογική σκέψη 37), η Επιτροπή διαπίστωσε ότι ο όρος που αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 73 στοιχείο α), και συγκεκριμένα ότι το κατώτατο όριο των ζημιών πρέπει να ανέρχεται στο 30 % της κανονικής παραγωγής, πληροίται όσον αφορά τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις ύψους 27 614 905 ευρώ.

- (86) Όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 76 έως 79 που αφορούν ένα μέρος των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν από τον ΕΛ.Γ.Α. το 2008, τα ίδια συμπεράσματα ισχύουν επίσης για τις ενισχύσεις ύψους 27 614 905 ευρώ που χορηγήθηκαν το 2009, δηλαδή ότι οι τελευταίες τηρούν και όλους τους άλλους όρους που καθορίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές και στο κανονισμό απαλλαγής.

- (87) Ειδικότερα, η ένταση των εν λόγω ενισχύσεων, η μέθοδος υπολογισμού που χρησιμοποιήθηκε στην προκειμένη περίπτωση, τα μετεωρολογικά στοιχεία σχετικά με τα συμβάντα που σημειώθηκαν στη διάρκεια της περιόδου εμπορίας 2008-2009 (βλέπε πίνακα στην αιτιολογική σκέψη 44), ο αποκλεισμός της υπεραποζημίωσης ζημιών που προκλήθηκαν καθώς και οι προθεσμίες καταβολής των ενισχύσεων μετά την επέλευση της ζημίας τηρούν τις διατάξεις των κατευθυντήριων γραμμών και του κανονισμού απαλλαγής.

- (88) Βάσει των ανωτέρω, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ενισχύσεις ύψους 27 614 905 ευρώ που καταβλήθηκαν από τον ΕΛ.Γ.Α. στους γεωργούς στη διάρκεια του έτους 2009 μπορούν να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με τις σχετικές διατάξεις των κατευθυντήριων γραμμών και του κανονισμού απαλλαγής. Επομένως, μπορούν να τύχουν της παρέκκλισης του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης.

- (89) Όσον αφορά στο υπόλοιπο του ποσού των ενισχύσεων αυτών, ήτοι 387 404 547 ευρώ, η Επιτροπή διαπιστώνει, σε αντίθεση με τη γνώμη των ελληνικών αρχών (βλέπε αιτιολογική σκέψη 46), ότι αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με τους όρους του άρθρου 11 του κανονισμού απαλλαγής.

- (90) Βάσει των λεπτομερών στοιχείων που προσκόμισε η Ελλάδα σχετικά με κάθε ενίσχυση που χορηγήθηκε το 2009, προκύπτει ότι τα επικαλούμενα καιρικά φαινόμενα δεν εμπίπτουν στον ορισμό των δυσμενών καιρικών φαινομένων τα οποία μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία, όπως προβλέπεται στο άρθρο 2 σημείο 8 του κανονισμού απαλλαγής, δεδομένου ότι οι εν λόγω δυσμενείς καιρικές συνθήκες είχαν καταστρέψει λιγότερο από το 30 % της κανονικής παραγωγής των ενδιαφερομένων γεωργών. Επιπλέον, στην περίπτωση αυτή η κανονική παραγωγή δεν είχε υπολογιστεί σύμφωνα με το άρθρο 2 σημείο 8 του κανονισμού απαλλαγής<sup>(31)</sup> και συνεπώς η ένταση των εν λόγω ενισχύσεων δεν είχε καθοριστεί σύμφωνα με τον υπολογισμό που προβλέπεται στο άρθρο 11 παράγραφος 2 του κανονισμού απαλλαγής.

- (91) Εκτός αυτού, οι ελληνικές αρχές θεωρούν ότι οι εν λόγω ενισχύσεις πληρούν επίσης όλους τους όρους ώστε να θεωρείται ότι συμβιβάζονται με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της Συνθήκης και την ανακοίνωση για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 47 έως 50).

- (92) Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι, όσον αφορά τις εν λόγω μη κοινοποιημένες ενισχύσεις, οι οποίες είχαν χορηγηθεί στο σύνολό τους κατά τη διάρκεια του έτους 2009, το άρθρο 107, παράγραφος 3 στοιχείο β) της Συνθήκης δεν μπορεί να εφαρμοσθεί άμεσα, δεδομένου ότι η Επιτροπή εξέδωσε την ανακοίνωση για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο, η οποία

<sup>(31)</sup> Η δυνατότητα χρήσης εναλλακτικής μεθόδου υπολογισμού της κανονικής παραγωγής προβλέπεται μόνο στις κατευθυντήριες γραμμές (σημείο 128).

εφαρμόζεται από τις 17 Δεκεμβρίου 2008 με βάση τη διάταξη αυτή. Η ανακοίνωση απέκλειε ρητά, στο σημείο 4.2.2 (στοιχείο η), τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην πρωτογενή παραγωγή γεωργικών προϊόντων από το πεδίο εφαρμογής της. Σύμφωνα με πάγια νομολογία, στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, η Επιτροπή δεσμεύεται από τα πλαίσια και τις ανακοινώσεις που θέσπιζει, στο μέτρο που δεν αποκλίνουν από τους κανόνες της Συνθήκης <sup>(32)</sup> Επομένως, εκτιμώντας την περίοδο εκείνη στο σημείο 4.2.2 (στοιχείο η) της ανακοίνωσης ανακοίνωση για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο ότι το καθεστώς ενίσχυσης (το οποίο, αξίζει να υπενθυμίσουμε, στόχευε στη στήριξη της πρόσβασης στη χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης) δεν εφαρμόζονταν στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην πρωτογενή παραγωγή γεωργικών προϊόντων, η Επιτροπή θεώρησε ότι, ενόψει σημαντικών στρεβλώσεων του ανταγωνισμού που θα μπορούσαν να δημιουργηθούν στον τομέα αυτό, τέτοιες ενισχύσεις δεν θα ήταν απαραίτητες ή αναλογικές, κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 3 (στοιχείο β) της Συνθήκης, μέχρι τη θέση σε ισχύ κανόνων και ειδικών ορίων που θέσπισε για τον τομέα αυτόν <sup>(33)</sup>. Σύμφωνα με τη γνώμη της Επιτροπής, η ανακοίνωση, όπως ίσχυε την περίοδο εκείνη, εφαρμόζεται ως εκ τούτου εν προκειμένω στις ενισχύσεις που χορηγούνται από τις 17 Δεκεμβρίου 2008 έως τις 27 Οκτωβρίου 2009.

Οι κατευθυντήριες γραμμές που ίσχυαν όταν χορηγήθηκαν οι εν λόγω ενισχύσεις είναι οι κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας 2007-2013. Όμως, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 91, στην προκειμένη περίπτωση οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες είχαν καταστρέψει λιγότερο από το 30 % της κανονικής παραγωγής των εν λόγω γεωργών. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι τηρήθηκαν οι σχετικές διατάξεις των κατευθυντήριων γραμμών για τις εν λόγω αντισταθμιστικές ενισχύσεις.

- (93) Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 48, οι ελληνικές αρχές είναι της άποψης ότι το σημείο 7 (στοιχείο α) της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο ισχύει όσον αφορά τις εν λόγω μη κοινοποιημένες ενισχύσεις, δεδομένου ότι χορηγήθηκαν στους παραγωγούς μετά την 17η Δεκεμβρίου 2008.

Όμως, η Επιτροπή θεωρεί ότι η δυνατότητα να χαρακτηρίσουν ενισχύσεις στον γεωργικό τομέα συμβιβασμένες δυνάμει της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο μπορεί να καλύψει μόνο τις ενισχύσεις στον γεωργικό τομέα που χορηγήθηκαν από την 28η Οκτωβρίου 2009, ημερομηνία κατά την οποία τέθηκε σε ισχύ η τροποποίηση της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο η οποία προέβλεπε ένα περιορισμένο ποσό συμβατής ενίσχυσης για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην πρωτογενή γεωργική παραγωγή.

- (94) Στην προκειμένη περίπτωση, σύμφωνα με τα λεπτομερή στοιχεία που προσκόμισαν οι ελληνικές αρχές για κάθε ενίσχυση

που χορηγήθηκε από τον ΕΛ.Γ.Α. κατά τη διάρκεια του έτους 2009, προκύπτει ότι σχεδόν το σύνολο των εν λόγω ενισχύσεων είχε χορηγηθεί στους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων σε ημερομηνίες προγενέστερες της προαναφερόμενης ημερομηνίας της 28ης Οκτωβρίου 2009. Συνεπώς, το μεγαλύτερο μέρος των ενισχύσεων χορηγήθηκε μεταξύ του Μαρτίου 2009 και του Ιουλίου 2009 ενώ οι υπόλοιπες ενισχύσεις χορηγήθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2009.

- (95) Η Επιτροπή λοιπόν καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι εν λόγω ενισχύσεις δεν συμμορφώνονται με την ανακοίνωση για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο και ως εκ τούτου δεν μπορούν να τύχουν της παρέκκλισης του άρθρου 107 παράγραφος 3 (στοιχείο β) της Συνθήκης.

- (96) Η Επιτροπή αναγνωρίζει ωστόσο ότι για τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από τον ΕΛ.Γ.Α. στους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων σε ημερομηνίες μεταγενέστερες της προαναφερόμενης ημερομηνίας της 28ης Οκτωβρίου 2009 (πολύ λίγες από αυτές τις ενισχύσεις είχαν χορηγηθεί τον Δεκέμβριο του 2009 και τον Νοέμβριο του 2010), οι σχετικές με τον αγροτικό τομέα τροποποιήσεις της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο μπορούν να εφαρμοσθούν.

- (97) Οι ενισχύσεις αυτές πληρούν τους όρους που προβλέπονται στο σημείο 4.2.2 της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο. Ωστόσο, ο όρος που προβλέπεται στο σημείο 4.2.2 (στοιχείο ζ) της εν λόγω ανακοίνωσης δεν τηρήθηκε, αφού ο ΕΛ.Γ.Α. δεν έλαβε από τους ενδιαφερόμενους γεωργούς δήλωση σχετικά με οποιαδήποτε άλλη ενίσχυση ή σσων σημασίας και ενίσχυση βάσει της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο την οποία είχαν λάβει εντός του τρέχοντος φορολογικού έτους. Ωστόσο, η Επιτροπή θεωρεί βάσιμο το επιχείρημα των ελληνικών αρχών ότι στην προκειμένη περίπτωση αυτή η απαίτηση έπρεπε να αποτελεί μόνο τυπική διαδικασία, δεδομένου ότι η Ελλάδα δεν είχε χορηγήσει σε γεωργικές επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια της περιόδου μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 2008 και της 31ης Δεκεμβρίου 2010 ενισχύσεις ή σσων σημασίας ή ενισχύσεις βάσει της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο. Συνεπώς, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι ενισχύσεις στις οποίες εφαρμόζεται η ανακοίνωση για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο πληρούν τους όρους που προβλέπονται στο σημείο 4.2.2 της εν λόγω ανακοίνωσης και μπορούν να τύχουν της παρέκκλισης του άρθρου 107 παράγραφος 3 (στοιχείο β) της Συνθήκης.

- (98) Εκτός αυτού, η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι δυνατό ένα μέρος των εν λόγω ενισχύσεων, ύψους 75 382 500 ευρώ, να πληροί όλους τους όρους που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1535/2007 (βλέπε αιτιολογικές σκέψεις 51 και 52).

## VII. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- (99) Οι αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν από τον ΕΛ.Γ.Α. στους παραγωγούς το 2008, ήτοι 386 986 648 ευρώ, είχαν χρηματοδοτηθεί μόνο εν μέρει από τις υποχρεωτικές ειδικές εισφορές που είχαν καταβάλει οι γεωργοί, δεδομένου ότι οι εισφορές αυτές ανέρχονταν σε μόλις 88 353 000 ευρώ το 2008. Όσον αφορά τις αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν

<sup>(32)</sup> Βλέπε κυρίως για το θέμα αυτό απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Οκτωβρίου 2000 στην υπόθεση C-288/96, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-8237.

<sup>(33)</sup> Ανακοίνωση της Επιτροπής που τροποποιεί το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης ΕΕ C 261 της 31.10.2009, σ. 2, η οποία άρχισε να ισχύει από τις 28 Οκτωβρίου 2009..



το 2009, ήτοι 415 019 452 ευρώ, αυτές δεν είχαν χρηματοδοτηθεί μέσω των υποχρεωτικών ειδικών εισφορών.

(100) Όσον αφορά τα δύο δάνεια τα οποία είχε συνάψει ο ΕΛ.Γ.Α. για την καταβολή των εν λόγω αποζημιώσεων στους παραγωγούς, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο ΕΛ.Γ.Α. δεν θα είναι σε θέση να αποπληρώσει, μέσω των ειδικών ασφαλιστικών εισφορών των παραγωγών, τις ετήσιες δόσεις τόκων και χρεολυσίου επί δέκα έτη, περίοδος η οποία προβλέπεται για την αποπληρωμή αυτών των δανείων, καθώς οι εισφορές αυτές θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την καταβολή αποζημιώσεων για ζημιές που θα προκύψουν στη διάρκεια των ετών αυτών.

(101) Από την ανωτέρω ανάλυση προκύπτει ότι οι αποζημιώσεις που κατέβαλε ο ΕΛ.Γ.Α. κατά τα έτη 2008 και 2009 στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής ασφάλισης δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι χρηματοδοτήθηκαν αποκλειστικά από τις εισφορές που έχουν καταβάλει οι παραγωγοί ως ειδική ασφαλιστική εισφορά. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι αποζημιώσεις που κατέβαλε ο ΕΛ.Γ.Α. το 2008 και 2009 στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής ασφάλισης εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης και συνιστούν κρατικές ενισχύσεις.

(102) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η Ελλάδα εφάρμοσε τις εν λόγω ενισχύσεις κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης.

(103) Για τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν το 2008 στο πλαίσιο του συστήματος ειδικής υποχρεωτικής ασφάλισης, η Επιτροπή:

α) συμπεραίνει το συμβιβασίμο των κρατικών ενισχύσεων ύψους 349 493 652,03 ευρώ που χορήγησε ο ΕΛ.Γ.Α. στους παραγωγούς για την αντιστάθμιση ζημιών στη φυτική τους παραγωγή, εκ των οποίων ποσό της τάξεως των 2 300 185,51 ευρώ αφορά ενισχύσεις για διαδοχικές ζημιές στην ίδια φυτική παραγωγή. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι εν λόγω ενισχύσεις πληρούν τους σχετικούς όρους των κατευθυντήριων γραμμών και του κανονισμού απαλλαγής και μπορούν, συνεπώς, να θεωρηθούν ως κρατικές ενισχύσεις συμβιβασίμες με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης·

β) θεωρεί ότι οι κρατικές ενισχύσεις, ύψους 33 402 118,93 ευρώ τις οποίες χορήγησε ο ΕΛ.Γ.Α. στους παραγωγούς για ορισμένες ζημιές στη φυτική παραγωγή και το ζωικό κεφάλαιο δεν πληρούν τους σχετικούς όρους των κατευθυντήριων γραμμών και του κανονισμού απαλλαγής και, συνεπώς, είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά·

γ) θεωρεί ότι οι κρατικές ενισχύσεις, ύψους 114 374,86 ευρώ τις οποίες χορήγησε ο ΕΛ.Γ.Α. στους παραγωγούς για ζημιές στη φυτική παραγωγή που προέξενε η αρκούδα ενδέχεται να παρουσιάσουν κινδύνους στρέβλωσης του ανταγωνισμού και, συνεπώς, είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά·

δ) θεωρεί ότι, μεταξύ των κρατικών ενισχύσεων, ύψους 3 803 901,72 ευρώ, που χορηγήθηκαν για διορθωτικές ενέργειες μετά από λάθη στις εκθέσεις εκτίμησης ζημιών, μόνο οι διορθωτικές ενέργειες που αφορούσαν αντισταθμιστικές ενισχύσεις και οι οποίες ανέρχονταν σε 349 493 652,03 ευρώ για ζημιές στη φυτική παραγωγή καθώς και οι διορθωτικές ενέργειες που αφορούσαν αντισταθμιστικές ενισχύσεις και οι οποίες ανέρχονταν σε 91 500 ευρώ για ζημιές στη φυτική παραγωγή που προέξενε η αρκούδα πληρούν τους σχετικούς όρους των κατευθυντήριων γραμμών και του κανονισμού απαλλαγής και, συνεπώς, μπορούν να τύχουν της παρέκκλισης του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης. Αντιθέτως, οι υπόλοιπες κρατικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν για διορθωτικές ενέργειες δεν πληρούν τους σχετικούς όρους των κατευθυντήριων γραμμών και του κανονισμού απαλλαγής και ως εκ τούτου δεν μπορούν να τύχουν της παρέκκλισης του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης.

(104) Για τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις ύψους 425 000 000 ευρώ που χορηγήθηκαν το 2009 δυνάμει της διυπουργικής απόφασης, η Επιτροπή:

α) συμπεραίνει το συμβιβασίμο των κρατικών ενισχύσεων ύψους 27 614 905 ευρώ που χορήγησε ο ΕΛ.Γ.Α. στους παραγωγούς για την αντιστάθμιση ζημιών στη φυτική τους παραγωγή. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι εν λόγω ενισχύσεις πληρούν τους σχετικούς όρους των κατευθυντήριων γραμμών και του κανονισμού απαλλαγής και μπορούν, συνεπώς, να θεωρούνται ως κρατικές ενισχύσεις συμβατές με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης·

β) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, ύψους 387 404 547 ευρώ, τις οποίες χορήγησε ο ΕΛ.Γ.Α. στους παραγωγούς για αντιστάθμιση ζημιών στη φυτική τους παραγωγή:

— οι μεν ενισχύσεις που είχαν χορηγηθεί σε ημερομηνίες προγενέστερες της 28ης Οκτωβρίου 2009 <sup>(34)</sup>, δεν πληρούν τους σχετικούς όρους της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο, των κατευθυντήριων γραμμών και του κανονισμού απαλλαγής και ως εκ τούτου είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, με την επιφύλαξη των ενισχύσεων οι οποίες, κατά τον χρόνο χορήγησής τους, πληρούσαν όλους τους όρους που προβλέπονται στον κανονισμό ήσσονος σημασίας.

— οι δε ενισχύσεις που είχαν χορηγηθεί μετά την 28η Οκτωβρίου 2009, πληρούν τους σχετικούς όρους που διατυπώνονται στην ανακοίνωση για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο και μπορούν, συνεπώς, να θεωρηθούν ως κρατικές ενισχύσεις συμβιβασίμες με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης.

<sup>(34)</sup> Ημερομηνία κατά την οποία τέθηκε σε ισχύ η τροποποίηση της ανακοίνωσης για το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο με σκοπό την κάλυψη από το εν λόγω πλαίσιο των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο γεωργικό τομέα.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

#### Άρθρο 1

1. Οι αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν από τον Οργανισμό Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (εφεξής ΕΛ.Γ.Α.) στους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων στη διάρκεια των ετών 2008 και 2009 συνιστούν κρατικές ενισχύσεις.

2. Οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν το 2008 στο πλαίσιο του συστήματος ειδικής υποχρεωτικής ασφάλισης είναι συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά σε ό,τι αφορά τις ενισχύσεις ύψους 349 493 652,03 ευρώ τις οποίες χορήγησε ο ΕΛ.Γ.Α. στους παραγωγούς για την αντιστάθμιση ζημιών στη φυτική τους παραγωγή καθώς και σε ό,τι αφορά τις ενισχύσεις για απώλειες στη φυτική παραγωγή που προξένησε η αρκούδα ύψους 91 500 ευρώ και σε ό,τι αφορά τις ενισχύσεις για διορθωτικές ενέργειες που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια των προαναφερομένων ενισχύσεων. Οι ενισχύσεις που αντιστοιχούν στο υπόλοιπο ποσό των ανπσταθμιστικών ενισχύσεων που χορηγήθηκαν το 2008 στο πλαίσιο του συστήματος ειδικής υποχρεωτικής ασφάλισης είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά.

3. Οι ενισχύσεις ύψους 27 614 905 ευρώ που χορηγήθηκαν το 2009 δυνάμει της απόφασης αριθ. 262037 του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης της 30ής Ιανουαρίου 2009 είναι συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά.

Οι ενισχύσεις ύψους 387 404 547 ευρώ, που χορηγήθηκαν στους παραγωγούς σε ημερομηνίες προγενέστερες της 28ης Οκτωβρίου 2009, είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά με την επιφύλαξη των ενισχύσεων οι οποίες, κατά τον χρόνο χορήγησής τους, πληρούσαν όλους τους όρους που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1535/2007.

#### Άρθρο 2

1. Η Ελλάδα λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για την ανάκτηση, από τους δικαιούχους, των ασυμβίβαστων ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1 και που έχουν ήδη τεθεί στη διάθεσή τους παράνομα.

2. Τα ανακτώμενα ποσά περιλαμβάνουν τόκους από την ημερομηνία κατά την οποία τέθηκαν στη διάθεση του δικαιούχου μέχρι τον χρόνο της πραγματικής τους ανάκτησης.

3. Οι τόκοι υπολογίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του κεφαλαίου V του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 794/2004 της Επιτροπής<sup>(35)</sup>.

4. Η ανάκτηση πραγματοποιείται χωρίς καθυστέρηση σύμφωνα με τις διαδικασίες του εθνικού δικαίου, στο μέτρο που επιτρέπουν την άμεση και πραγματική εφαρμογή της παρούσας απόφασης.

#### Άρθρο 3

Η ανάκτηση των ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 και 3 είναι άμεση και πραγματική. Η Ελλάδα διασφαλίζει την εκτέλεση της παρούσας απόφασης εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησής της.

#### Άρθρο 4

1. Εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, η Ελλάδα υποβάλλει στην Επιτροπή τις ακόλουθες πληροφορίες:

α) το συνολικό ποσό (αρχικό κεφάλαιο και τόκοι ανάκτησης) που θα πρέπει να ανακτηθεί από κάθε δικαιούχο·

β) λεπτομερή περιγραφή των μέτρων που έχει ήδη λάβει ή προγραμματίζει ώστε να συμμορφωθεί με την παρούσα απόφαση·

γ) έγγραφα που αποδεικνύουν ότι έχουν κληθεί οι δικαιούχοι να επιστρέψουν την ενίσχυση.

2. Η Ελλάδα ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με την πρόοδο των εθνικών μέτρων που λαμβάνονται για την εφαρμογή της παρούσας απόφασης έως την πλήρη ανάκτηση των ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 και 3.

3. Μετά την παρέλευση της προθεσμίας των δύο μηνών που αναφέρεται στη παράγραφο 1, η Ελλάδα υποβάλλει, με απλή αίτηση της Επιτροπής, έκθεση για τα μέτρα που έχει ήδη λάβει ή προγραμματίζει ώστε να συμμορφωθεί με την παρούσα απόφαση. Η εν λόγω έκθεση παρέχει επίσης λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τα ποσά της ενίσχυσης και τους τόκους που έχουν ήδη ανακτηθεί από τους δικαιούχους.

#### Άρθρο 5

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ελληνική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 7 Δεκεμβρίου 2011.

Για την Επιτροπή

Dacian CIOLOȘ

Μέλος της Επιτροπής

<sup>(35)</sup> ΕΕ L 140 της 30.4.2004, σ. 1.